

Täysistunto

Torstai 26.10.2023 klo 15.59—18.35

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 18.35.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (15.59—17.00) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (17.00—18.35).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Riikka Purra
opetusministeri Anna-Maja Henriksson
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen
puolustusministeri Antti Häkkänen
työministeri Arto Satonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
ulkoministeri Elina Valtonen
oikeusministeri Leena Meri
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz
tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala
sisäministeri Mari Rantanen
liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
elinkeinoministeri Wille Rydman

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle ministerille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

2.1. Suullinen kysymys nuorten asumiseen kohdistuvista leikkauksista (Pinja Perholehto sd)

Suullinen kysymys SKT 43/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäinen kysymys. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Pinja Perholehto sd: Arvoisa puhemies! Ilman nuoria ei ole mitään. Nuorten varaan lasketaan valtavasti odotuksia. Pitäisi nostaa osaamistasoa, pitäisi tehdä töitä, pitäisi yrittää, kantaa hoivavastuuta vanhemmista, ratkoa valtavia tämän ajan kriisejä — ja silti hallitus kohdistaa juuri nuoriin valtavia leikkauksia ja heikennyksiä. Edes niin perustavanlaatuinen asia kuin asuminen, siis oikeus siihen, että jokaisella on katto pään päällä, ei ole suojassa näiltä heikennyksiltä. Kohtuuhintaisen asumisen alasajo, opiskelija- ja nuorisotasuntojen rakentamisen jäädyttäminen, asumistuen massiivinen leikkaus ja veronkorotukset ensiasunnon ostajille — kaikessa tässä on kyse nuorten kodeista, arjesta, mutta ennen muuta myös tulevaisuudennäkymistä. Arvoisa ministeri Purra, miksi kaikista suomalaisista ihmisryhmistä te olette hallituksessa tehneet valinnan heikentää juuri nuorten asumista ja mahdollisuuksia omaan kotiin? [Perussuomalaisen ryhmästä: Mitä muuten Kojamo tekee?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.02 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meidän hallituksemme ohjelma ja sen julkisen talouden korjaamiseen tehtävät toimet, rakenteelliset ja uudistukselliset toimet, kohdistuvat hyvin laajasti yhteiskuntaan. Sen sijaan, kun katsotaan näitä tulonjakovaikutuksia, vaikutuksia esimerkiksi tuloeroihin ja muuta, niin kyseessä ovat varsin maltilliset toimet. Vastaavasti rakenteelliset uudistukset ovat sellaisia, joita meidän monissa verrokkimaissa on tehty jo kauan aikaa sitten ja Suomessakin olisi pitänyt tehdä.

On aivan totta, että löytyy ihmisryhmiä — opiskelijat ovat yksi niistä — joiden kohdalle näitä ikäviäkin leikkauksia kohdistuu. Kuitenkin, kun ajatellaan opiskelijoita esimerkiksi ryhmänä, heidän tulevaisuutensa, työllistymisensä, ylipäätänsä omien ansioiden kerryttäminen, tutkinnon saavuttaminen ovat sellaisia asioita, että hallitus kuitenkin uskoo, että tässä mennään voimakkaasti eteenpäin. Ylipäätänsä hallituksen kohdistamat toimet kohdistuvat erityisesti ihmisiin, joiden on mahdollisuus työllistyä [Puhemies koputtaa] ja joiden tulevaisuus näyttää valoisalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tähän aihepiiriin liittyen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

16.03 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässähän ei suinkaan ole kyse vain opiskelijoista vaan nuorista laajemminkin. Viikko toisensa jälkeen siel-

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

tä ministeriäitiöistä on pudotettu nuorille uutispommeja. Viimeisimpänä ilmoititte poistavanne ensiasunnon ostajilta verovapauden, ja itse asiassa viime viikolla tässä salissa annettiin ymmärtää, että tästä päätöksestä on oikeastaan tiedetty jo hallitusohjelmaneuvoitteluisista saakka — siis puolen vuoden ajan on ollut tiedossa, että pienistä tuloistaan säästäneiden nuorten mahdollisuuksia omaan kotiin heikennetään. Tästä päätöksestä olisi voinut kertoa kesällä, siitä olisi voinut kertoa elokuussa, siitä olisi voinut kertoa budjettiriihessä, mutta ei, te päätitte pimittää tätä tietoa nuorilta niin pitkään, että tässä hetkessä monella nuorella ei tosiasiallisesti ole enää mahdollisuutta hankkia omaa kotia, ensiasuntoa, loppuvuoden aikana. Kysynkin ministeri Purralta: miksi te olette pimittäneet tätä tietoa veronkorotuksesta niin pitkään, että nuoret eivät enää asuntokaupoille? [Välihuutoja perussuomalaisien ryhmästä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.04 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten uutisista on saatu nytkin lukea, niin itse asiassa ensiasunnon ostamisesta on selvä piikki, mikä on varsin luonnollista siinä, mitä on tapahtunut. Ylipääntensä, kun hallitus tekee sellaisia veroratkaisuja, joilla on vaikutuksia markkinoille, se, että ne esitetään tietyllä tavalla tiettyyn ajankohtaan, on välttämätöntä.

Mitä tulee sitten ylipääntensä tähän asunnon ostamiseen ja siihen tehtäviin muutoksiin, niin huomauttaisin, että hallituksen tekemät muutokset ovat siis kustannus meille, eli ylipääntensä asunnon ostaminen helpottuu, ja me olemme tehneet toimia nimenomaan siihen suuntaan, [Annika Saarikko: Veronkevennys velaksi!] että myös ne nuoret sitten seuraavissa asuntokaupoissaan tulevat hyötymään. Tosiasia on, että mikäli ihmisellä ei ole mahdollisuutta maksaa tätä veroa, niin hänellä todennäköisesti ei ole varaa myöskään siihen asuntolainaan. [Sheikki Laakso: Juuri näin, turha vääristellä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.05 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toden totta päivä päivältä tulee enemmän tietoa siitä, että hallituksen päätöksissä kaikkein suurimpia kärsijöitä ovat nuoret. [Ben Zyskowiezin välihuuto] On asumistukileikkaukset, ne kohdistuvat suurelta osin nuoriin, opintotuen heikennykset. Hallituksen omat selvitykset osoittavat, että teidän leikkaukset osuvat kaikista kipeimmin nuoriin, ja nyt tuli vielä lisäksi tämä päätös ryhtyä verottamaan ensiasunnon ostajien asuntokauppoja. Onko todella niin, että te olette hallituksen piirissä tämän päätöksen tehneet jo kesällä mutta päätitte kertoa sen vasta lokakuussa, mikä johtaa siihen, että tosiasiasa suurimmalta osalta ensiasunnosta haaveilevista nuorista tämä tilaisuus ostaa ensiasunto verovapaasti menee ohi suun? Te olisitte voineet kertoa tämän elokuussa, ja sillä taatusti olisi ollut vielä piristävämpi vaikutus asuntokauppaan, mitä te nyt havittelette. Ministeri Purra, kysyn vielä kerran: minkä vuoksi te päätitte kertoa tästä veronkorotuksesta ensiasunnon ostajille [Puhemies koputtaa] vasta lokakuussa ettekä esimerkiksi budjettiriihen yhteydessä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

16.06 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esitimme tämän asian silloin, kun me olimme tehneet siitä päätöksen, mikä on varsin luonnollinen toimintatapa. Sen sijaan hallitusohjelmassa kyllä on tähän liittyen kirjauksia, kuten on moneen muuhunkin asiaan. Ymmärrän, että silloin kun niistä hallituksen esitykset tulevat, ne voivat oppositiossa herättää yllätyksellisiä tunteita, mutta ylipäättänsä kannustan lukemaan hallitusohjelmaa ja sen liitteitä tarkasti. Sieltä voi päätellä, mitä hallituksesta on tulossa. [Vilhelm Junnila: Ja hyvä ohjelma onkin!]

2.2. Suullinen kysymys sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta (Atte Harjanne vihr) Suullinen kysymys SKT 44/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Vihreän eduskuntaryhmän kysymys liittyy tähän samaan aihepiiriin. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.07 **Atte Harjanne vihr:** Arvoisa puhemies! Olen esittänyt hallitukselle julkisen talouden tasapainottamista jarruttamalla maltillisesti työeläkkeiden nousua. Ne ovat nyt nousemassa selvästi yleistä palkkatasoa enemmän. Alkuun selvennys: en ajattele, että 13 500 euron vuosityöeläkettä saavat olisivat hyvätuloisia, en todellakaan. Pienimmät työeläkkeet ovat varsin matalia, ja eläkeläisköyhyys on vakava ongelma tässä maassa. [Välihuutoja] Vihreät eivät siis esitä työeläkkeiden leikkaamista vaan sitä, että niitä korotettaisiin tässä tilanteessa hieman maltillisemmin. Silloin leikkauksia ei tarvitsisi kaataa niin kohtuuttomasti nuorten niskaan kuin mitä hallitus esittää. Suomi ei nouse epäreilulla ja epäjohtomukaisella talouspolitiikalla, vaan kohtuuttomat leikkaukset on peruttava ja valittava oikeudenmukainen tapa vahvistaa taloutta. Kysynkin sosiaaliturvaministeri Grahn-Laasoselta: miten hallitus varmistaa sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden taloutta tasapainottaessa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.08 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen kyllä sitä, että vihreät ovat lähteneet sille linjalle, että heikennetään eläkeläisten käytettävissä olevia tuloja, [Perussuomalaisen ryhmästä: Käsittämätöntä! — Törkeätä!] siis puututaan eläkkeisiin.

Hallitus on tehnyt linjauksen, kun hallitusohjelmaneuvoittelussa julkisen talouden tasapainotusta koskevia päätöksiä tehtiin, että eläkkeisiin ei kohdisteta leikkauksia. [Juho Eerola: Oppositio heikentää eläkeläisten asemaa!] Ja syy, miksi näin on, liittyy siihen, että pyrimme kohdistamaan toimia ennen kaikkea siten, että ne kohdistuisivat ihmisiin, joilla on mahdollisuus parantaa tilannettaan työtä tekemällä, siis kohdistamaan niitä niin sanotusti aktiiviväestöön. Pyrimme edistämään työllisyyttä, sillä se on paras ja kestävin tapa vähentää köyhyyttä, nostaa ihmisiä pieniltä tuloilta paremmille tuloille.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Opiskelijoiden osalta ymmärrän tämän kritiikin. Kyllä Suomi on tämän jälkeenkin erittäin hyvä maa opiskelijoille, ja opiskelijoiden osalta täytyy todeta, että pienituloisuus, varsinkin korkeakouluopiskelijoiden kohdalla, on yleensä hyvin lyhytaikaista ja näköpiirissä on hyvinkin suotuisat elinkaaritulot. Suomessa on korkeakoulutetuilla korkea työllisyysaste [Puhemies koputtaa] ja hyvä ennuste tulevaisuudesta. Näin ollen mielestäni siinä, että opiskelijoihin [Puhemies koputtaa] kohdentuu näitä toimia, kuitenkin siten, että esimerkiksi opintolainan valtiontakausta nostetaan, [Puhemies koputtaa] on pyritty hakemaan mielestäni ihan tasapainoista ratkaisua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

16.10 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorten hyvinvointi on todellakin meille äärimmäisen tärkeää, [Juho Eerola: Ja eläkeläisten!] ja nuorten hyvinvointi vaikuttaa voimakkaasti koko yhteiskuntaan. Yksi nuorten hyvinvointiin merkittävästi vaikuttava asia on liikunta. Hallitus on lanseerannut Suomi liikkeelle -ohjelman, mutta siitä ei vielä kovin paljoa tiedetä. Poikkihallinnollista yhteistyötä, viestintää, koordinaointia — näin kerrotaan, mutta pahoin pelkään, että on tulossa hankkeita hankkeitten perään. Mutta se tiedetään, että hallitus tekee massiiviset, lähes kymmenen miljoonan euron leikkaukset liikunnan perusrahoitukseen, [Eduskunnasta: Ohhoh!] esimerkiksi liikunta- paikkarakentamiseen ja seuratyöhön. Seuratyöstä säästetään yli 40 prosenttia — yli 40 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Lapsia ja nuoria liikuttavat erityisesti liikunta- ja urheiluseurat. Miksi ihmeessä hallitus ajaa seuratyötä alas tässä tilanteessa, kun lapset, nuoret ja perheet pitäisi saada nimenomaan liikkeelle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Vastuuministeri Bergqvist näyttäisi olevan poissa. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

16.11 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ministerityöryhmän puheenjohtajana, mitä tulee Suomi liikkeelle -ohjelmaan ja siihen, mitä sillä tavoitellaan. Vastuuministeri Bergqvist vastaa liikuntayksikön toiminnasta ja voi niihin kysymyksiin varmasti vastata tulevilla kyselytunneilla. [Aki Lindén: Asiaan nyt vihdoinkin!]

Tällä ohjelmalla tavoitellaan sitä — ei vähempää eikä enempää — että jokaisessa ikäryhmässä saisimme suomalaisia enemmän liikkumaan. Jokainen askel on askel oikeaan suuntaan, ja tässä pyritään ohjelman puitteissa puuttumaan nimenomaan niihin ihmisryhmiin, jotka tällä hetkellä eivät liiku riittävästi. Näille ihmisille, joita meitäkin valitettavasti istuu tässä salissa valitettavan monta, kun teemme istumatyötä, toimivat sellaiset toimenpiteet, jotka sisältävät erityisiä kannustimia ja interventioita siihen, että saamme ihmisiä liikkumaan. Pelkkä maksuttomuus tai pienet hinnat eivät siihen riitä, vaan tarvitaan kohdennettuja toimenpiteitä, kuten esimerkiksi liikuntaneuvontaa [Puhemies koputtaa] niin terveyskeskuksista ohjattuna kuin sitten kunnissa, kouluissa ja niin edelleen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

16.12 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on politiikkaa tehdessään onnistunut profiloitumaan lainsäädännön valmistelun osalta vaikutusarvioiden puutteellisuudella. STM on arvioinut hallituksen sosiaaliturvaa ja veromuutoksia koskevien esitysten vaikuttavan eniten 18—24-vuotiaisiin nuoriin. Hallitus jättää opintotuen indeksit, leikkaa asumistukea, poistaa verovähennyksen ensiasunnoista, heikentää työttömyysturvaa nimenomaan työuran alussa olevilta. Vahvoista välittävä Suomi on unohtanut tulevaisuuden tekijät. Kysynkin, ministeri Grahn-Laasonen: miksi hallitus kohdistaa säästönsä nuoriin? [Ben Zyskowicz: Ja viime viikolla yksinhuoltajiin! — Mika Kari: Te leikkaatte niin monilta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.13 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on todella hyvä maa nuorille ja opiskelijoille, ja toivon, että se olisi myös se viesti, jota nuorille ikäluokille välitetään. Meillä on maksuton koulutus, erinomainen koulutusjärjestelmä, meillä on hyvät tulevaisuudennäkymät, ja meillä on näidenkin säästötoimenpiteiden — joita pidän välttämättöminä — jälkeen erittäin kestävät turvaverkot. [Aki Lindénin välihuuto]

Jos katsotaan opiskelijoiden etuuksia, niin olen nähnyt sellaisen vertailun Pohjoismaiden välillä, että ennen näitä toimia ja myös näiden toimien jälkeen Suomi on Pohjoismaista toisena, kun katsotaan opiskelijoiden etuuksia. Näin ollen, kun katsomme kokonaisuutta ja vaikka globaalilla tasolla, tämä suomalainen pohjoismainen hyvinvointimalli on sellainen, mistä suurimmassa osassa maailman maita ei edes uskalleta haaveilla. [Aki Lindén: Tämä on sosiaalidemokraattinen valtio!] Eli opiskelijoille Suomi on hyvä maa näiden leikkaustenkin jälkeen. Ja se, mitä tämä esittämänne arvio ja vaikutusarvio ei huomioi, on se, että samanaikaisesti korotetaan valtiontakausta opintolainassa, jolloin opiskelijoiden käytettävissä olevat tulot kokonaisuutena jopa kasvavat. [Vasemmalta: Lainarahaa!] Suomi siirtyy hieman lainapainotteiseen malliin, mutta esimerkiksi opiskelijoiden asumista tuetaan näiden leikkaustenkin jälkeen enemmän kuin vuonna 2016.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

16.14 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten todettua, hallituksen leikkaukset osuvat nuoriin monin eri tavoin. Yksi vähemmälle huomiolle jäänyt leikkaus on hallituksen esitys nuorten kuntoutusrahan tason laskemisesta vähimmäispäivärahan tasolle. Myöhemmin te olette tuomassa esityksiä, jotka myöskin tulevat vaikeuttamaan ja hidastamaan nuorten kuntoutukseen pääsyä. Nämä leikkaukset tulevat osumaan kaikkein suurimmassa syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin — nuoriin, joiden toimintakyky on alentunut, nuoriin, jotka kamppailevat masennuksen kanssa, muiden mielenterveysongelmien kanssa tai fyysisen sairauden kanssa ja yrittävät kuntouttaa itsensä takaisin opiskelun kautta työelämään. Nuorten kuntoutusraha on haluttu pitää takuueläkkeen tasolla, jotta nuoret eivät ajautuisi työkyvyttömyyseläkkeelle. Nyt hallituksen omassa esityksessä arvioidaan, että leikkausten seurauksena nuorten eläkepäätösten määrä voi lähteä kasvuun ja näillä leikkauksilla voi jopa olla negatiivisia työllisyysvaikutuksia. Arvoisa ministeri Grahn-Laasonen, mikä järki tällaisessa on?

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.15 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pitää paikkansa, että kuntoutusetuuksien tasoja muutetaan. Ne tasot yhtenäistään. Tämä on myöskin matkalla kohti yleistukimallia sosiaaliturvassa, jolle on parlamentaarinen tuki tältä salilta ja kaikilta eduskuntapuolueilta. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Ei leikkauksille!] Näiden kuntoutusetuuksien yhtenäistämisen perusteena on myös se, että on ollut jopa hieman sattumanvaraista, minkä tasoiselle kuntoutusetuudelle nuori ihminen on erilaisissa tilanteissa päätnyt. Tähän on kiinnitetty sosiaali- ja terveysministeriössä huomiota. Nämä muutokset, joita tehdään, eivät koske ketään sellaista, jolla olisi jo tämä päätös kuntoutuksesta. Eli keneltäkään jo kuntoutusetuutta saavalta ei vähene kuntoutusetuus, vaan tämä koskee tulevaisuuden kuntoutusetuuksia.

Mitä tulee vielä suhteeseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, kuntoutus on aina ensisijainen jatkossakin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

16.17 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvon hallitus, te sanotte, että leikkaukset kohdistuvat heihin, jotka voivat vaikuttaa omaan tilanteeseensa. [Vilhelm Junnila: Miten eläkeläiset?] Tapasin juuri hetki sitten lastensuojelussa kasvaneita nuoria. Toivon todella, että myös hallitus on heitä tavannut. Viesti oli aika vakava: he eivät ole vain numeroita taulukossa tai euroja exceleissä. Se, että te valitsette syventää tietoisesti lapsiperheköyhyyttä, se, että te valitsette leikata nuorilta, nuorisotyöstä, nuorten kuntoutuksesta, tai se, että te ette panosta aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluihin tilanteessa, jossa joka neljäs lapsi ja nuori elää perheessä, jossa vanhemmalla on hoitoa vaativa mielenterveys- tai päihdeongelma, ei ole lasten ja nuorten oikeuksien mukaista politiikkaa. Kysynkin arvon hallitukselta: miksi te ette rakenna Suomea, joka todella olisi jokaiselle lapselle ja nuorelle hyvä ja turvallinen? Se ei sitä valitettavasti tällä hetkellä ole. [Juho Eerola: Teidän hallituksen jälkeen!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.17 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan näihin kysymyksiin yksi kerrallaan.

Ensinnäkin nuorten mielenterveyspalvelut: Viime hallitus ei toteuttanut terapiatakuuta, vaikka sille oli kipeä tarve. [Oikealta: Tämä hallitus toteuttaa! — Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa] Tämän hallituksen ohjelmassa lasten ja nuorten terapiatakuu on, eli me vahvistamme lasten ja nuorten mielenterveyspalveluja. Se on tärkeää myös lastensuojelun kannalta, koska lastensuojelu tällä hetkellä kuormittuu muun muassa siitä syystä, että lastensuojelu paikkaa nuorten mielenterveyspalvelujen puutetta ja päihdepalvelujen puutetta, [Sofia Virta: Aikuiset voivat huonosti!] ja tätä me pyrimme korjaamaan.

Mitä tulee yleisesti näihin leikkauksiin ja tähän tilanteeseen, missä Suomi on, meidän on tässä salissa pakko ymmärtää, että Suomen taloutta pitää tasapainottaa. Meidän on vähennettävä julkisia menoja, ja meidän on pyrittävä tekemään asioita uudella tavalla, jotta meillä on kestävä hyvinvointiyhteiskunta huomennakin. Ja nyt olisi kyllä kohtuullista, kun joka viikko keskustelemme näistä aiheista, että jossain vaiheessa saisimme myös vaihtoehtoisia

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

esityksiä. Vihreille kiitos siitä, että yksi vaihtoehtoinen esitys tuli: lisää veroja eläkeläisille, eläkkeistä leikkaamista. Mutta se ei mielestäni myöskään ole... Siitä voidaan keskustella, onko se oikeudenmukaista, mutta se ei ole hallituksen valinta. [Puhemies koputtaa] Se on vihreiden linja. [Perussuomalaisten ryhmästä: Erinomainen puheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

16.19 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Ilmeisesti viime eduskuntavaaleissa vihreiden kaksi viimeistä eläkeläisäänestäjää vaihtoi pois vihreistä, sillä vihreät ovat nyt esittäneet, että pienituloisten eläkeläisten verotusta kiristettäisiin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Törkeää! — Oijoihoi!] Siis jo 1 125 euroa eläkettä kuukaudessa saavien eläkkeensaajien verotusta tulisi vihreiden mielestä kiristää. Onko tällaisten pieneläkeläisten ostovoima todellakin liian hyvä? [Välihuutoja vasemmalta]

Valtiovarainministeri Purra, eihän hallitus ole tällaista pieneläkeläisten lyömistä omaksumassa omaksi politiikakseen? [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.20 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensin haluan kiittää vihreitä siitä, että heiltä tuli esitys — niitä hallituskin on peräänkuuluttanut oppositiolta — jossa pohditaan näitä asioita, miten me kykenemme korjaamaan julkisen talouden tilaa. Ja kyllä kysymys on siitä, että jostakin niistä säästöjä ja tuloja pitää löytää.

Mutta sen sijaan kun on ajatus siitä, että me ylipäättänsä haluaisimme hallituksessa korottaa joidenkin ihmisten veroja — puhumattakaan siitä, että me puhumme esimerkiksi pientä työeläkettä saavista ihmisistä, jotka oikeudenmukaisuuskaan edellä eivät tällä hetkellä riittävästi hyödy siitä, että heillä saattaa olla monen kymmenen vuoden työura takanaan, verrattuna esimerkiksi ihmiseen, jolla sellaista ei ole, eli etuutta saavaan takuu- ja kansaneläkeläisen verrattuna — niin hallitus ei kyllä pidä tällaista toimintatapaa järkevänä. [Juho Eerola: Ei ole oikeudenmukaista!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

16.21 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kritisoinut hallituksen politiikkaa epäreiluksi ja epäjohtomukaiseksi, ja täällä hallituspuolueiden edustajien ja ministereiden vastaukset kyllä alleviivaavat tätä aivan täysin. Me esitettiin tätä, [Juho Eerola: Teidän ehdotus oli epäreilu!] ja minusta kannattaisi tarkastella parametreja tässä suhteessa. Jos tämä korotus tehtäisiin niin, että käytännössä katsottaisiin pienimpien työeläkkeiden alarajan mukaan, niin silloin 101 euron korotuksen sijaan keskieläkkeissä puhuttaisiin 97:stä. No mikä se tarkka raja on, se on sitten oma kysymyksensä, [Vilhelm Junnila: Miksi haluatte eläkeläiset kyykkyy?] mutta suhtautuisin rakentavasti siihen, että tehtäisiin sukupolvien välillä oikeudenmukaista talouspolitiikkaa. [Juho Eerola: Eläkeläiset kuuntelee tv:n ääressä!] Kysynkin hallitukselta: aiotteko te katsoa myös tätä korttia ja kysyä esimerkiksi taloustieteilijöiltä ja muilta asiantuntijoilta kantaa, miten tätä mahdollisesti kannattaisi tehdä, jotta tästä saataisiin liikkumatilaa talouden tasapainottamiseen mahdollisimman reilusti? [Välihuutoja]

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.22 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Alkuperäiseen kysymykseen liittyen, joka kosketti nuoria ja opiskelijoita ja josta on nyt hieman levittäyditty muualle, haluan huomauttaa sellaisen asian, joka ei vielä tullut esille. Se, että me suhtaudumme julkisen talouden tilaan vakavasti, se, että me haluamme kääntää tässä maassa suuntaa, se, että me haluamme puuttua siihen, että meidän velka-asteemme ei olisi sellainen kuin se tällä hetkellä on, ja että meillä olisi tulevaisuudessa mahdollisuuksia menoja ja tuloja tasapainottaa, se on nimenomaan oikeudenmukaista niiden nuorten kannalta, tulevien sukupolvien kannalta. [Välihuutoja] Juuri tämä hallitus tekee toimia siihen suuntaan, että meidän nykyisillä lapsilla, nuorilla ja jopa syntyvillä sukupolvilla olisi tässä maassa hyvinvointijärjestelmä vielä tulevaisuudessakin. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

16.23 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! SDP kyllä haluaa pitää hyvää huolta niin eläkkeensaajista kuin nuorista, se on aivan selvä. [Juha Mäenpää: Totta kai!] Ja meidän alkuperäinen kysymyksemme toden totta koski sitä, että nyt hallituksen todella monet leikkaustoimet iskevät juuri nuoriin. [Juho Eerola: Oppositio iskee eläkeläisiin!] Opintotukea heikennetään, leikkausten yhteissumma iskee pahasti nuoriin, työelämää heikennetään, nuorisotyöstä leikataan, ja nyt sitten vielä kirsikkana kakkuun tapahtui niin, että samaan aikaan kun varainsiirtoveroon tehdään muutoksia, tehdään nuorille, ensiasunnon ostajille, veronkiristys. Pääministeri Orpo sanoi, että tämä on nuorten kannalta heikennys. Minä haluan nyt kysyä teiltä, ministeri Purra, näin ministeri Orpon sanoja siteeraten, että kun tämä on heikennys nuorille, niin miksi te teette tällaisen arvovalinnan. Miksi te haluatte verottaa ensiasunnon ostajia, nuoria, lisää? Miksi heikennätte nuorten asemaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.24 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tästä varainsiirtoverosta ja siihen tehtävistä muutoksista täällä salissa on puhuttu moneen kertaan, ja olen sitä omalta osaltani perustellut. Ylipäänsä me pyrimme tässäkin tilanteessa, jossa nyt tiedetään, mikä asuntomarkkinoiden ja rakentamisen tilanne on, tekemään jonkinlaisia helpotuksia asunnon vaihtamisen eteen, työn perässä muuttamisen eteen. Se on se kokonaisuus. Hallitus parantaa tätä tilannetta. [Mika Kari: Vaikeuttaa!] Mutta samaan aikaan, kyllä, me jouduimme tekemään ensiasunnon ostamisen kohdalle tällaisen kiristyksen. [Vasemmalta: Miksi?] Kaikki nämä ovat tietenkin poliittisia valintoja. Ja kuten moneen kertaan aitiosta on korostettu, niin joudumme tekemään sellaisia päätöksiä, jotka myös ovat kipeitä. [Petri Huru: Niihin ei viime hallitus pystynyt!]

Mutta samaan aikaan, kun sosiaalidemokraatit esittävät tätä kritiikkiä, mikä on tietenkin oppositiolle täysin sallittua, kuulisimme mielellämme myös siitä, mistä te säästäisitte. [Välihuutoja] Minkälaisia toimia te tekisitte tämän tilanteen korjaamiseksi, [Juho Eerola: Vihreiltä tuli jo esitys, mikä on teidän?] mikäli mikään ei käy?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

16.25 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jotta nuori voi ostaa sen ensiasunnon, se edellyttää sitä, että nuorella on säästöjä, jotka yleensä kertyvät työelämästä, ja tämän hallituksen työpolitiikka perustuu siihen, että niitä työpaikkoja syntyy enemmän, ja tästä hyötyvät nuoret. Ja, mikä kaikista vastuullisinta, kun tämä hallituksen politiikka tulee onnistumaan, niin me voidaan pelastaa tämä hyvinvointivaltio, joka aiemmin harjoitetulla politiikalla olisi ajanut jossain kohtaa valitettavasti seinään.

Nyt te kritisoitte jokaista leikkausta, mutta te ette huomioi sitä, että jos te olisitte viime kaudella edes aloittaneet tekemään sopeutustoimia, niin tämän hallituksen työ olisi ollut ehkä hieman helpompaa. Eli esittäkää omia vaihtoehtojanne, millä julkinen talous kyetään pelastamaan.

Mitä tulee nuoriin, hallitus panostaa peruskouluun 200 miljoonaa euroa pysyvästi, viikkotuntien lisäyksiä. Lasten ja nuorten terapiatakuu toteutetaan tämän hallituksen osalta. Te lupasitte toteuttaa sen, ette toteuttaneet. Tämä hallitus lupaa sen toteuttaa. Kysynkin opetusministeriltä: miten nämä peruskoulurahoituksen lisäykset tulevat näkymään siellä peruskoulun arjessa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.26 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja on aivan oikeassa siinä, että tämä hallitus panostaa koulutukseen, ja se on tosi tärkeätä, koska meidän maamme tulevaisuus on kiinni siitä, että me koulutamme meidän lapset ja nuoret tulevaisuutta varten ja että he saavat yhdenvertaisen koulutuksen, yhdenvertaiset mahdollisuudet pärjätä elämässään. Sen takia hallitus tulee panostamaan eri tavalla koulutuksen vahvistamiseen. [Johannes Koskinen: Vähemmän kuin edellinen hallitus, jossa ministeri oli!] Haluamme nostaa Suomea takaisin osaamisen kärkeen maailmassa. Käytännössä me ensi vuonna lisäämme noin 50 miljoonaa euroa niin kutsuttua tasa-arvorahaa, joka kohdistuu sekä varhaiskasvatukseen että perusopetukseen. Sitten uudistetaan oppimisen tukea niin, että jokainen oppilas saisi sitä tarvitsemaansa tukea helpommin ja tehokkaammin kuin tänä päivänä, samalla kun kevennetään opettajien hallinnollista taakkaa. Tämäkin on erittäin tärkeätä. Sitten tullaan lisäämään vuosiviikkotunteja juuri niissä aineissa, [Puhemies koputtaa] elikkä niin, että kaikki oppilaat oppivat lukemaan, [Puhemies koputtaa] kirjoittamaan ja laskemaan. [Miko Bergbom: Loistavaa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aihepiiriin liittyen, edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

16.27 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on käyty keskustelua laidasta laitaan. Lopuksi haluan oikeastaan kiinnittää huomiota siihen, että mikään määrä palveluita ei pelasta nuoria, jos juurisyihin ei siellä puututa. Hyvin tiedetään, että juuri toimeentulon haasteet ja asumisen haasteet ovat erittäin usein nuorten pahoinvoinnin taustalla. Se, että täällä keskitytään varainsiirtoveroon, on tietenkin myös ollut meidän valintamme, mutta samaan aikaan hallitus on tehnyt arvovalinnan siinä, että heikennätte merkittävästi asumistuen tasoa. Se tarkoittaa nuorille noin 70:tä euroa kuukaudessa. Yhdistettynä opintotuen indeksijäädytyksiin se tarkoittaa yli 100:aa euroa kuukaudessa. Kyllä nämä ovat sellaisia kysymyksiä, jotka aidosti, oikeasti herättävät huolta nuorten keskuudessa, ja minusta varsin aiheellisesti.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Pääministeri Orpo lupasi aiemmin, että kohtuuttomilta tilanteilta vältytään ja keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia. Arvoisa ministeri Grahn-Laasonen, voisitteko te varmistaa, että tämä pääministerin lupaus näistä sosiaaliturvaleikkauksista pitää, vai tuleeko tästä jatkumoa petettyjen lupauten sarjalle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.28 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt näissä ratkaisuissaan valintoja, joilla on pyritty suojelemaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevia, esimerkiksi siten, että indeksijäädytysten ulkopuolelle jätimme viimesijaisen toimeentulotuen, vammaisetuudet, eläkkeet, jotka jo mainittiinkin, veteraanien tuet ja sen lisäksi elatustuen, joka on tärkeä monille yksinhuoltajaperheille. [Li Anderssonin välihuuto] Sen lisäksi myös asumistukisäästössä, joka tehtiin siksi, että asumistukimenot ovat kasvaneet ja valtiontaloudessa on välttämätöntä tehdä säästöjä, pyrittiin tekemään sen tyypisiä ratkaisuja, kuten vaikka lapsikertoimen muutos, jotka hiukan hellävaraisemmin kohtelisivat lapsiperheitä tässä muutoksessa. Opiskelijoiden osalta jo kuvasinkin kokonaisuutta, eli opiskelijoiden osalta järjestelmä siirtyy lainapainotteisempaan suuntaan, mutta käytettävissä olevat tulot kokonaisuutena jopa kasvavat opiskelijoilla. Eli valintoja on pyritty tekemään sosiaalisesti oikeudenmukaisesti. Tietenkin on niin, että kun tehdään isoja säästöpäätöksiä, niin ei niitä tietenkään voida tehdä ilman, että niillä olisi vaikutuksia, se on aivan selvä, mutta näitä on myöskin arvioitu. [Puhemies koputtaa]

Se, minkä haluan lopuksi sanoa tästä aiheesta, on se, että me jaamme yhteisen tahtotilan siitä, [Puhemies koputtaa] että haluamme, että Suomi on hyvinvointivaltio ja turvaverkot ovat vahvat jatkossa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys lapsiperheiden lähipalveluista (Pekka Aittakumpu kesk)

Suullinen kysymys SKT 45/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.30 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Neuvolat, perhekeskukset ja terveysasemat ovat suomalaisille ja etenkin lapsiperheille tärkeitä arjen palveluita. On tärkeää, että ne ovat mahdollisimman lähellä koteja. Lähipalveluja ollaan kuitenkin nyt keskittämässä ympäri Suomen ja ajamassa pakon edessä alas, [Vilhelm Junnila: Kenen toimesta?] koska hallitus ei anna hyvinvointialueille mahdollisuutta tasapainottaa talouttaan ja vie niiltä rahat. Sosiaali- ja terveystaloukselta leikataan lähes puolitoista miljardia euroa. [Keskeltä: Ohhoh!] Se tarkoittaa neuvoloiden, perhekeskusten ja terveysasemien sulkemista, pitempiä matkoja päivystykseen sairaan lapsen kanssa. [Vilhelm Junnila: Kotikunta—maakunta-malli!] Moni apua tarvitseva perhe jää ilman apua. Paine lastensuojelussa kas-

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

vaa. [Mauri Peltokangas: Teidän oma malli!] Kaikki tämä tehdään tilanteessa, jossa maamme syntyy lapsia historiallisen vähän. Keskustan mielestä perheitä pitäisi päinvastoin tukea, pelastaa neuvolat, terveysasemat ja muut lähipalvelut, luoda suomalaisille näkymä, että tämä on maa, jossa perheellistyminen kannattaa, [Mauri Peltokangas: Neljä vuotta tumpeloitte!] jossa lapsi kannattaa ottaa vastaan, jossa lapsi on tervetullut. Kysyn varapääministeriltä: miksi hallitus tekee sekä perheiden että Suomen kannalta näin täydellisen väärää politiikkaa? [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.31 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tästä sote-järjestelmästä ja siitä, miten hallitus tähän tilanteeseen reagoi, on täällä puhuttu viime viikkoina hyvin paljon. Me emme ole tyytyväisiä tähän rahoitusmalliin ja järjestelyyn, mutta hyvinvointialueiden toiveesta annamme heille rauhan ja meillä on malttia siihen, [Annika Saarikko: Leikkaatte! — Ben Zyskowitz: Ei vielä leikattu mitään!] että tämä varsinainen palveluiden reformi saadaan eteenpäin. Me emme ole tekemässä sinne sellaisia säästöjä, joita edustaja kuvasi, mutta kyllä, kuten aiemminkin on kuvattu, ylipääntensä meidän sote-järjestelmämme, tämä tulojen ja menojen riittävä tasapaino ja se, että me kykenemme tällä väestöpohjalla turvaamaan palveluita Suomessa eri väestöryhmille ja eri alueille, edellyttää sitä, että hallitus on hyvin hereillä ja toimii hallitusohjelmansa mukaisesti.

Mitä tulee sitten lapsiperheisiin ja lapsiin, niin valitettava tosiasia on, että tässä maassa nuoretparit eivät pääse lähellekään toivomaansa lapsilukua. [Annika Saarikko: Näin on! — Antti Kurvinen: Mitä teette sille? — Juho Eerola: Mitäs te teitte?] Mikäli näin ei olisi, niin meillä ei olisi esimerkiksi oman väestökehityksemme kannalta lainkaan huolia. [Puhemies koputtaa] Mutta tässä ei ole valitettavasti nähtävissä sellaista, että tämä olisi suoraan sidoksissa [Puhemies koputtaa] esimerkiksi taloudelliseen tilanteeseen tai perheiden saamiin tuihin. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyvän lisäkysymyksen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

16.33 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus säästää nuorten ja tulevien sukupolvien kustannuksella. Sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden kannalta näitä säästöpäätöksiä ei voida pitää reilusti kohdentuvina. [Mauri Peltokankaan välihuuto] Viimeisimpänä päätöksenä on päätetty poistaa ensiasunnon ostajilta verovapaus, josta aiemmin jo keskusteltiin. Se tarkoittaa sitä, että käytännössä nuori pariskunta, joka haluaisi perheellistyä ja ostaa esimerkiksi 200 000 euroa maksavan omakotitalon tai asunnon, [Sheikki Laakso: Tulee ostamaan jatkossakin!] joutuu maksamaan siitä valtiolle 6 000 euroa varainsiirtoveroa. Korkotason nousu ja epävarmuus työmarkkinoilla ovat jo valmiiksi heikentäneet mahdollisuuksia lainanottoon. Tähän päälle tuleva varainsiirtovero vie asuntohaaveen entistä kauemmaksi. Keskustan mielestä nuorilla pitää olla jatkossakin oikeus tavoitella omistusasunnon ostamista, ja keskusta säilyttäisi ensiasunnon ostajilla varainsiirtoverovapauden. Nuoret haluavat vakautta, vakituisia töitä, ja monet nuoret haluavat myös perheellistyä.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Kysyn hallitukselta: Miksi te panostatte sopeutuksessa nimenomaan tällaisiin nuoriin ikäluokkiin kohdistuviin säästöihin, miksi te säästätte nuorista? [Puhemies koputtaa] Ja onko hallitus arvioinut, miten nuorten asettaminen taloudelliseen ahdinkoon voi entisestään vaikeuttaa [Puhemies koputtaa] perheellistymistä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.34 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Luulen, että vastasin tähän kysymykseen jo aiemmin, mutta yleisesti ottaen hallituksen tekemät toimet kohdistuvat varsin laajasti yhteiskunnassa eri väestöryhmiin. [Annika Saarikko: Eniten nuoriin kohdistuvat!] Me teemme säästötoimenpiteitä, rakenteellisia toimenpiteitä, joiden tavoitteena on se, että me kykenemme korjaamaan julkista taloutta ja varmistamaan sen, että meillä on tulevaisuudessa hyvinvointijärjestelmä ja menot ja tulot olisivat paremmin tasapainossa.

Jos katsotaan näitä kokonaisvaikutuksia, niin noin 49 prosentilla suomalaisista tulot tulevat nousemaan. Kun katsotaan seuraavaksi, niin noin 86 prosenttia ihmisistä kuuluu tähän sarjaan, jolla tulot joko nousevat näiden hallituksen päätösten myötä tai eivät muutu juuri lainkaan. Sitten näitä tulonmenetyksiä kohdistuu noin 14 prosenttiin ihmisistä. Tämä on varsin maltillinen määrä, kun me olemme arvioineet näitä tulonjakovaikutuksia ja yli-päättänsä vaikutuksia. Mutta kuten on moneen kertaan jo todettu, niin kyllä, päätökset kohdistuvat aina johonkin. [Mauri Peltokangas: Se on sitä vastuunkantoa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

16.35 Elisa Gebhard (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On varsin ristiriitaista, että hallitus tekee nuorten aikuisten elämästä entistä epävarmempaa taloudellisesti, esimerkiksi työelämään liittyvillä uudistuksilla, ja samalla kauhistellaan sitä, että he eivät perheellisty. [Ben Zyskowicz: Viime vaalikaudella varmaan syntyvyys nousi, kun teitte hyvää politiikkaa!] On viitteitä nimenomaan siitä, että syntyvyys on laskenut erityisesti sellaisilla aloilla työskentelevien keskuudessa, [Hälinää — Puhemies koputtaa] joilla työllistyminen on epävarmaa ja tulot pieniä. Esimerkiksi jatkuva määräaikaisten työsuhteiden limbo ja epävarmuus työsuhteen jatkumisesta ei ymmärrettävästi kannusta ketään perheellistymään.

Kysynkin ministeri Satoselta: Tuleehan hallitus arvioimaan työelämään liittyvien uudistustensa vaikutukset etenkin nuorten, työuriansa alussa olevien ihmisten asemaan työmarkkinoilla? Ja onko hallitus valmis korjaamaan linjauksiaan esimerkiksi irtisanomisten tai määräaikaisten työsuhteiden solmimisen helpottamisesta, mikäli niillä on kohtuuttomia vaikutuksia nuorille ihmisille?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.36 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä työllisyysreformit tehdään sen takia, että nimenomaan syntyisi niitä työpaikkoja, ja se on tietysti kaikkein tärkeintä nuorten näkökulmasta. Mitä tulee näihin määräaikaisiin työsuhteisiin, niin tämän lain osalta valmistelua ei ole vielä aloitettu, mutta hallitusohjelmaan on kirjattu, että määräaikaiseen alle vuoden työsuhteeseen saa ilman eri syytä palkata, mutta sa-

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

maan aikaan siinä on erittäin voimakas kirjaus siitä, että ketjuuntumiseen puututaan. No se selviää sitten lain valmistelun yhteydessä tarkemmin, millä tavalla siihen puututaan, mutta sehän nimenomaan on se kysymys, ei se, että ensimmäinen työsuhte on määräaikainen. Se on itse asiassa sillä tavalla perusteltua, että kynnys päästä töihin on alempi. Mutta sen sijaan siinä, että näitä ketjutuksia on monia, ne jatkuvat vuosia, ja ennen kaikkea, että ne ovat julkisella sektorilla, on se kohta, mihin täytyy puuttua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saarikko, olkaa hyvä.

16.37 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokaisen ihmisen omaa toivetta lapsiluvusta pitäisi kunnioittaa ja kannustaa. Eihän vauvoissa ja uudessa sukupolvessa ole kysymys vain valtiontaloudesta, syntyvyystilastoista tai Suomen huomiosta, kysymys on merkityksellisestä elämästä. Vanhemmuus on elämän hienoin asia. Kaikille perheellistyminen ei ole helppoa. Monelle haave lapsesta tarkoittaa tuskaisen pitkää odotusta, pettymyksiä ja surua keskenmenoineen. Asia on kipeä, ja siitä on aika vaikea tässä yhteiskunnassa edelleen puhua. Lapsettomuushoidot ovat raskaita ja vaativia. Alle joka viides hoitokerta johtaa lapsen syntymään. Se on kuormittava elämänvaihe, joka ei välttämättä johda tuloksiin. Se voi kestää vuosia.

Lapsettomuushoitoihin oikeutettujen joukko ja hoitojen kesto ovat tarkasti rajattuja. Veronmaksajien piikki menee kiinni kolmen koeputkihedelmöityksen yrityksen jälkeen, ja sen jälkeen kaikki on kiinni oman lompakon paksuudesta. Silloinkin, vaikka hallituksen suunnitelmissa on nyt korottaa Kela-korvauksia ja tulla perheitä hiukan vastaan, [Puhemies koputtaa] kysymys on tuhansista euroista. Kysyn pääministerin sijaiselta, siitäkin huolimatta, [Sari Sarkomaa: Miksi edellinen hallitus leikkasi?] että esitän nyt asiaa, joka ei lyhyellä aikavälillä [Puhemies koputtaa] lyhennä kustannuksia vaan jopa hiukan niitä kasvattaisi: olisiko, Riikka Purra, teidän mielestänne oikein, että yhteiskunnan tuki lapsettomille perheille olisi suurempaa? Minusta se olisi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Muistutan edustajia puheajasta. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.39 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen kysyjän kanssa tismalleen samaa mieltä ylipäättänsä siitä, mikä on lasten ja perheellistymisen ja vanhempien merkitys, kuinka paljon se merkitsee meille. Me voimme puhua täällä euroista ja miljoonista ja miljardeista. Meillä onneksi sydämessämme on tietoa siitä, mikä on aina kaikkein tärkeintä. Kuitenkin se, että täällä puhutaan samaan aikaan tuista ja palveluista ja erilaisista keinoista, miten veronmaksaja voi osallistua tähän, on osa poliittista keskustelua. Mutta noin yleisesti olen aivan samaa mieltä siitä, että meidän pitää olla tässä maassa valmiita tekemään niitä toimia, [Annika Saarikko: Kyllä!] joilla me voimme parantaa perheiden asemaa, myös vielä lapsettomien pariskuntien asemaa, [Antti Kurvinen: Miksi te ette tee niitä?] jotka haluavat lapsia, tavalla tai toisella. Yleisesti ottaen tietenkään tähän itse sektoriaasiaan en valtiovarainministerinä ota sen enempää kantaa. [Annika Saarikko: Paitsi että rahat tulee teiltä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström, varsågod.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

16.40 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade herr talman! Mielestäni on todella hienoa, että me olemme nyt tässä jo kauan keskustelleet nuorten hyvinvoinnista, ja ehkä se, mikä itseäni henkilökohtaisesti ja koko ruotsalaista eduskuntaryhmää huolestuttaa, on nuorten mielenterveys tällä hetkellä. Me tiedämme, että suurin syy siihen, miksi nuoret joutuvat myös sairauseläkkeelle, ovat nimenomaan mielenterveysongelmat. [Li Anderssonin välihuuto]

Tästä hallitusohjelmasta löytyy nimenomaan jo aiemmin tässä salissa mainittu lasten ja nuorten terapiatakuu sekä myöskin monia muita hankkeita ja toimia, joilla halutaan edistää juuri lasten ja nuorten mielenterveyttä. Haluaisinkin kysyä vastaavalta ministeriltä: millä tavalla nämä hankkeet tällä hetkellä etenevät? Mielestäni oli todella tärkeää, että nämä asiat lähtevät nopeasti liikenteeseen, koska kyseessä on hyvin tärkeä asia, jonka pitäisi yhdistää meidät yli hallitus—oppositio-rajojen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.41 **Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kysymys on erittäin tärkeä ja ajankohtainen. Nuorten mielenterveysongelmat ovat kasvaneet, ja se näkyy meillä ihan myöskin kouluterveyskyselyissä: ahdistus- ja masennusoireet ovat kasvaneet. [Li Andersson: Ja leikataan kuntoutuksesta!]

Tämä hallitus tulee panostamaan mielenterveyspalvelujen parantamiseen muun muassa tuomalla tämän lasten ja nuorten terapiatakuun, mistä aikaisemmin on puhuttu. Se on valmistelussa, se on tarkoitus tuoda ensi syksynä viimeistään budjettilakien antamisen yhteydessä. Hallitus tulee myöskin kehittämään koulutusta, tällaisten ammattilaisten koulutusta, jotka ovat siellä nuorten arjessa, kouluarjessa, jotta pystytään myöskin antamaan tämmöistä lyhytterapiaa, keskusteluterapiaa, matalan kynnyksen palveluita. Me tuemme myöskin verkkoterapioita ja omahoito-ohjelmia. Hallitus on myöskin kirjannut, että se tulee laatimaan laaja-alaisen toimenpideohjelman nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. [Puhemies koputtaa] Mielenterveys on hallitusohjelmassa mainittu useita kertoja, tulemme kyllä siihen satsaamaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

16.42 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisin kuin ministeri Purra täällä sanoo, tutkimuksista tiedetään, että toivottu lapsiluku nimenomaan on kytköksissä luokkataustaan monin eri tavoin — sosioekonomiseen taustaan ja erityisesti koulutusasemaan. Me tiedetään, että matalasti koulutetuilla elinikäinen lapsettomuus on yleisempää kuin korkeasti koulutetuilla, ja samoin me tiedetään, että on erityisesti paikannettavissa ryhmiä, kuten esimerkiksi työttömät miehet, joiden kohdalla toivottu lapsiluku ei toteudu.

Nyt iso huoli on se, että kun hallitus leikkaa massiivisesti sosiaaliturvaetuuksista ja samaan aikaan leikkaa keskeisistä lapsiperheiden palveluista, niin luottamus omaan tulevaisuuteen haurastuu. On tunne siitä, että elämä ei kannu. Minkälaisen viestin, ministeri Purra, te lähetätte näille kaikille ihmisille siitä, että perhe kannattaa Suomessa perustaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

16.43 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä hallitus on työn ja yrittämisen hallitus. Juuri se, että me toimillamme lisäämme työllisyyttä ja sitä, että tässä maassa olisi aina järkevää tehdä työtä, helpottaa myös niitä työttömiä ihmisiä ja toivottavasti heidän asemaansa myös tässä edustajan esiin nostamassa kysymyksessä. [Petri Huru: Juuri näin!]

Vastaavasti esimerkiksi tällä hetkellä meillä on taloudessa hyvin vaikea suhdannetilanne. Meillä on valtavasti erilaisia epävarmuuksia liittyen niin turvallisuuspolitiikkaan, geopolitiikkaan, ympäristöongelmiin kuin moneen muuhun asiaan. Nämä kaikki ovat tietenkin sellaisia, jotka kuormittavat tavallista ihmistä, kansalaista, ehkä erityisesti nuoria. Me voimme myös itse vaikuttaa siihen, millä tavalla me puhumme näistä asioista. Esimerkiksi aikuisena ja vanhempana sellainen turhien uhkakuvien rakentaminen tai tietynlaisen liiallisen epävarmuuden lietsominen ei varmasti ole hyvä asia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

16.44 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Terveystieteiden ja koulutuksen lähipalvelut ovat merkittävä osa alueiden elinvoimaa. Olemme nähneet kehityksen kaaren jo pitkältä ajalta. Jos kylältä lähtee koulu tai sote-palvelu loppuu, muuttoliike sieltä kiihtyy. [Juho Eerola: Ketkäs niitä lopettaa!]

Lapsiperheet tarvitsevat neuvolapalveluja ja ikäihmiset lähellä olevaa terveysasemaa. Hallitus on kertonut ymmärtävänsä, että Itä- ja Pohjois-Suomi ovat maanpuolustuksen kannalta tärkeitä alueita. Hallituksen puheet ja käytännön toimet ovat kuitenkin pahassa ristiriidassa. [Annika Saarikko: Kyllä!] Jos toteutatte suunnittelemanne sote-leikkaukset, tulee se kiihdyttämään Itä- ja Pohjois-Suomen autioitumista ja heikentämään alueiden maanpuolustuksellista toimintaa. Kysyn: onko hallitus lainkaan arvioinut, miten paljon alueiden elinvoima tulee heikkenemään esittämillänne sote-leikkauksilla? [Petri Huru: Kepun luomalla mallilla!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ja ministeri Rydman, olkaa hyvä.

16.46 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja on sinänsä aivan oikeassa siinä, että tämänhetkinen geopolitiittinen tilanteemme kohtelee maan eri alueita eri tavoin. Itä- ja Pohjois-Suomessakin se vaikutus, mikä käytännössä on itärajan sulkeutumisella, on merkittävämpi kuin se on lännessä. [Antti Kurvinen: Mitä teette?] Tämä huomioidaan siinä, kun hallitus tällä hetkellä esimerkiksi uudistaa aluetukikarttojaan, kun me harkitsemme alueellisia yritystukia. Ja mitä tulee hallituksen politiikkaan, niin meillä on ylipäätään kaksi erilaista fokusta, joista ensimmäinen on se, että tietystikin pyrimme saamaan valtiontaloutta lähemmäs tasapainoa, mikä on sekin jo keskeinen tulevaisuusinvestointi. Samanaikaisesti tietysti pyrimme toki tässä akuutissa tilanteessa myöskin helpottamaan niiden alueiden ahdinkoa, jotka joutuvat tästä nykyisestä tilanteesta kärsimään tällä hetkellä. Mutta samanaikaisesti meidän aivan keskeisenä pyrkimyksenämme on houkutella tähän maahan investointeja, luoda kestävä kasvun edellytyksiä. Ja kun laadimme esimerkiksi hallituksen uutta teollisuuspoliittista strategiaa, niin siinä myös alueellisilla kysymyksillä, alueiden erilaisilla vahvuuksilla, [Puhemies koputtaa] tulee olemaan ratkaiseva rooli.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Päivi, olkaa hyvä.

16.47 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun otetaan huomioon tämä valtiontalouden tasapainotuksen massiivinen tarve, niin pidän kyllä merkittävänä saavutuksena sitä, että kotihoidon tukea ei leikata, ja samoin sitä, että lapsilisiä korotetaan alle kolmivuotiaiden kohdalla, monilapsisissa perheissä [Annika Saarikko: Olette keskustan linjalla!] ja sitten myös yksinhuoltajien kohdalla, ja väitän, että tässä näkyy kyllä kristillisdemokraattien kädenjälki.

Mutta pidän valtavan surullisena sitä, että tässä tilanteessa, jossa syntyvyys on ennätysellisen alhaisella tasolla, lähes 8 000 lapsen elämä katkeaa raskaudenkeskeytykseen. Kysynkin asianomaiselta ministeriltä: oletteko tutustunut niihin hankkeisiin, joissa yllätysraskausatilanteissa tuodaan vaihtoehtoja, positiivisia kannusteita tukea ja vaihtoehtoja raskaudenkeskeytykselle, jotta lapsen kannalta voitaisiin päätyä useammin myönteiseen ratkaisuun? [Antti Kurvinen: Onko tästä hallitus yksimielinen?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.48 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Raskaudenkeskeytyksiin tarvitaan nykyään yhden lääkärin lausunto, ja ymmärtääkseni tähän lääkärinlausuntoon kyllä ihan Käypä hoito -ohjeiden mukaisesti kuuluu myöskin informointi ja keskustelu muista mahdollisuuksista. Sen enempiä hallitusohjelmassa ei ole tähän asiaan otettu kantaa, mutta pidän Räsänen kysymystä hyvänä ja haluan kannustaa kaikkia lääkäreitä, kaikkia, jotka tässä toimenpiteessä ehkä päätösvaltaa käyttävät, miettimään myöskin niitä vaihtoehtoja. Kyllä niitä oikeasti ja aidosti on olemassa. [Välihuutoja vasemmalta]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

16.49 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys syntyvyydestä on yhtä aikaa yhteiskunnallinen ja toisaalta hyvin herkkä ja henkilökohtainen. Minusta on tärkeätä, että me keskitymme täällä siihen yhteiskunnalliseen ulottuvuuteen.

Tosiasia on se, että toivottu lapsiluku ei monilla tällä hetkellä toteudu. Siihen voidaan vaikuttaa jonkun verran, tiettyyn pisteeseen saakka, esimerkiksi nuorten tulevaisuuskasvatustarpeiden vahvistaminen on todella tärkeää. Toisaalta on tärkeää, että on tarjolla riittävää tukea ja apua, kun sellaiselle on tarvetta. Tällä hetkellä Suomessa lapsettomuushoitojen saatavuus on liian heikko, sijaissynnytys ei ole edelleenkään mahdollinen, ja vaikka vanhemmuus on maailman paras tehtävä, niin se on välillä myös varsin raskasta ja moni tarvitsee tukea ja kannattelua, jota ei tällä hetkellä riittävästi ole.

Samaan aikaan on todella tärkeää, että jokaisella tässä maassa on oikeus päättää omasta kehostaan ja kenenkään ei tarvitse kantaa lasta, jos niin ei halua tehdä. Nyt pyytäisin varapääministeriä selventämään, mikä on siis hallituksen linja suhteessa aborttioikeuteen, naisten oikeuteen päättää omasta kehostaan — viitaten tähän edelliseen kysymykseen ja siihen annettuun vastaukseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

16.50 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus noudattaa voimassa olevaa aborttiin liittyvää lainsäädäntöä ja niitä arvoja ja tavoitteita, joita meillä on, ja nimenomaan sitä, että yksilöllä, naisella, on oikeus tehdä päätös asiasta. Samaan aikaan hallitusohjelman kaikki kirjaukset ovat voimassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

16.50 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus vetoaa jatkuvasti terapiatakuuseen, ja se onkin upea juttu. Mutta miksi tämä järjestys: te teette ensin nämä leikkaukset nuorille ja sen jälkeen, ehkä ensi syksynä, terapiatakuun? Jotenkin tuntuu järkevältä, että nuorilla olisi tuki valmiina ja sitten leikattaisiin. Valtiovarainministeri Purra, miten päätitte juuri tämän järjestyksen, että terapiatakuu on sitten varmaan ensi syksynä, ehkä? — Kiitos. [Annika Saarikko: Se oli hyvä kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä. [Riikka Purra: Sosiaali- ja terveysministeri. — Vasemmalta: Ei kukaan halua vastata!] — Ministeri Grahn-Laasonen.

16.51 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus toteuttaa lasten ja nuorten terapiatakuuta. Ministeri Kaisa Juuso hyvin kuvaili tätä valmistelua. Se ei tietysti valmistu yhdessä yössä, se on aivan selvä asia.

Edellistä hallitusta kovasti kannustettiin tähän, ja oli kansalaisaloite, jolle oli todella hyvät perusteet. [Mauri Peltokangas: Ei löytynyt tahtotilaa!] Me tuimme sitä oppositiosta viime kaudella, ja mitään ei tapahtunut. Tämä on kieltämättä kyllä surullinen tilanne, että nuorten terapiatakuu ei ole vielä voimassa. [Mauri Peltokangas: Nyt tehdään!] Tämä hallitus toteuttaa sen niin nopeasti kuin on mahdollista.

Ihan en ymmärtänyt näiden kahden asian yhteyttä. Hallitus pyrkii työllisyystoimilla ja julkisen talouden tasapainottamisella vauhdittamaan myös työllisyyttä ja sitä, että näkyvät olisivat nuorille paremmat, eivät huonommat. Ja se on myös parasta lääkettä epävarmuuteen, että on näkymä työllistymisestä ja paremmasta huomisesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen. Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

16.52 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viimeisimmän perhebarometrin mukaan suomalaiset tosiaankin saavat vähemmän lapsia kuin toivovat saavansa, ja syntyvyys todella on historiallisen matalalla. Lähipalvelujen alasajon ohella hallitus kohdistaa nimenomaan lapsiperheisiin monia leikkauksia. Jätätte esimerkiksi tekemättä äitiyspäivärahojen ja kotihoidon tuen indeksikorotukset sekä poistatte työttömyysturvasta kokonaan lapsikorotukset. [Keskeltä: Ohhoh!] Helsingin Sanomien kyselyn mukaan myöskin perussuomalaisten kannattajista enemmistö pitää leikkauksia epäoikeudenmukaisesti kohdentuvina. Vaikka kotihoidon tuki säilytetään, monet kotiäidit pakotetaan nyt töihin esimerkiksi omistusasunnon asumistuen poistolla. [Antti Kurvinen: Mitä Päivi Räsänen tähän sanoo?] Erityisesti ison perheen voi olla liki mahdotonta löytää vuokra-asuntoa. Tämä koskee myös perheitä, joissa molemmat vanhemmat ovat työelämässä. Haluankin kysyä asianomaiselta ministeriltä: mitä sanotte niille lapsiperheiden vanhem-

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

mille, jotka ovat nyt erittäin huolissaan siitä, kun omistusasunnoista aiotaan poistaa asumistuki kokonaan? [Antti Kurvinen: Arjen makuinen kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.53 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on totta, että hallituksen lakiesitys sisältää muutoksen, jonka mukaan Suomessa ei jatkossa asumistukea myönnetä omistusasumiseen. Se, että asumistukea myönnetään omistusasumiseen, on harvinainen poikkeus — Suomi on ollut tässä harvinainen maa. [Kim Berg: Harvinaisen hyvä!] Me olemme pyrkineet asumistukimenoja hillitsemään tavalla, joka olisi myös mahdollisimman reilu toteutukseltaan, ja sanoisin näin, että kun omistusasumiseen ei jatkossa saa asumistukea, niin se on mielestäni perusteltavissa. Pyrimme kohdentamaan asumistukea niille, jotka tarvitsevat sitä kaikkein eniten, jotka ovat kaikkein eniten asumistuen tarpeessa, ja tämä on se linjaus siellä taustalla.

Tällä hetkellä kuitenkin tilanne vuokra-asuntomarkkinoilla on parempi kuin vielä hetki sitten, vuokra-asuntoja on saatavilla paremmin — jotkut jopa kuvailevat, että on vuokralaisten markkinat. [Niina Malmin välihuuto] Ja tietenkin meidän pitää tehdä kaikkemme sen eteen, että jokaisella perheellä on hyvä koti, katto pään päällä, ja sen eteen teemme kylä hallituksena kovasti töitä, että näin olisi ihan jokaisella perheellä. Paras keino oman elintason nostamiseen ja tulevaisuudennäkymien parantamiseen myös lapsiperheissä on työllisyyden vahvistaminen. [Puhemies koputtaa] Se on se vahva pohjoismainen työlinja, jota hallitus vie eteenpäin ja joka koskee myös lapsiperheitä [Puhemies koputtaa] ja luo parempaa tulevaisuudennäkymää.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys arjen kustannusten noususta (Timo Furuholm vas)

Suullinen kysymys SKT 46/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.55 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Olemme saaneet lukea, että esimerkiksi Jyväskylässä bussilipusta saa kohta pulittaa jopa neljä euroa [Sheikki Laakso: Ohhoh, neljä euroa!] ja myös muualla ollaan samojen paineiden edessä. Jäljet johtavat jälleen samalle syltityhtaalle. Orpon hallitus on nimittäin nostamassa joukkoliikennelippujen arvonlisäveroa sekä poistamassa joukkoliikenteen ilmastoperusteisen valtionavustuksen kokonaan.

Hallituspuolueet puhuvat mielellään järkevästä politiikasta ja rahankäytöstä. Kerta toisensa jälkeen te annatte ymmärtää alentavanne arjen kustannuksia, mutta jälleen olette tekemässä ihmisten jokapäiväisestä elämästä kalliimpaa ja hankalampaa. Siksi kysynkin teiltä, hyvä järkevien päätösten hallitus: mikä järki tässä nyt oikein on? [Vilhelm Junnila: Oli siinä jotain järkeä!]

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä

16.56 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valitettavasti, kuten tiedämme, viime vuosina inflaatio on ollut hyvin korkeaa. Erityisesti energian hinta ja sen myötä monen muun asian hinta on noussut valtavan paljon. Monet näistä kohdistuvat nimenomaan sinne arjen kustannuksiin. Ruoka maksaa paljon, asuminen maksaa paljon, energia maksaa paljon, ja tällä on luonnollisesti vaikutus siihen tilanteeseen ja asetelmaan, jossa hallitus toimii. Samaan aikaan me kuitenkin nimenomaan puutumme niihin arjen kustannuksiin. [Li Andersson: Nostatte niitä!] Me teemme sitä veropolitiikalla, me teemme sitä järkevillä muunlaisilla ratkaisuilla, mutta samaan aikaan tämä tilanne, jossa kaikki maksaa koko ajan enemmän, on hyvin vähän meidän käsissämme, ja mikäli me haluaisimme sen tason yli näitä toimia tehdä, niin se maksaisi vielä huomattavasti paljon enemmän. Meidän veroratkaisumme ovat varsin tasapainoisia, me lisäämme työntekijän ostovoimaa, selvästi parannamme. Ja toivottavasti suhdanne ja inflaatio, hintojen nousupaine, koronnousut ja niin edelleen, alkavat pikkuhiljaa tässä tasapainotua ja pääsemme sellaiseen suhdanteeseen kansainvälispoliittisestikin, [Puhemies koputtaa] että hallituksella on helpompaa tulevaisuudessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

16.57 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Olen saanut useilta uusmaalaisilta pienituloisilta työssäkäviltä viestiä, että heillä ei enää ensi vuonna ole varaa käydä töissä, ja se johtuu hallituksen päätöksistä. Te leikkaatte asumistukea, ihmisillä ei ole enää varaa asua lähellä työpaikkoja. Te leikkaatte työmatkavähennystä, työssäkäynnistä tulee kalliimpaa. Ja se todella ei koske vain autoilijoita, joiden työssäkäyntiä te teette kalliimmaksi [Petri Hurun välihuuto] — bensaveron on pientä siihen nähden, bensaveron pieni alennus — vaan myös julkinen liikenne kallistuu ja erityisesti työssäkävillä se kallistuu. [Petri Huru: Teidän toimet olisivat nostaneet polttoaineen hintaa vielä enemmän!] Te puhutte täällä koko ajan, että te olette työssäkävien hallitus, mutta teidän oimienkin laskelmienne mukaan työntämässä valtavan määrän ihmisiä toimeentulotuelle. Työssäkävistä ihmisistä te olette tekemässä työttömiä.

Ja nyt kun Uudellemaalle päästiin, niin siellähän tehdään Suomen pisimpiä työmatkoja, ja ministeri Ranne, te myös lyttäsitte itäradan sanomalla, että siinä ei ole mitään järkeä ja se ei tule teidän hallituksenne aikana toteutumaan. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei siinä kyllä ole!] Tiesittekö te, että Helsingin ja Porvoon välinen bussiliikenne on maan vilkkainta ja tämä rata siirtäisi eniten liikennettä pyöriltä raiteille? [Puhemies koputtaa] Miksi te syrjitte Helsingistä itään kulkevaa [Puhemies koputtaa] ja koko Uudenmaan liikennettä ja koko Itä-Suomea, ministeri Ranne?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ranne, olkaa hyvä.

16.58 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on todettu näistä isoista ratahankkeista, että itäradan osalta täydätään tässä osakassopimuksessa ja niissä sopimuksissa, joita meillä on. Siellä on muu-

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

taman kymmenen miljoonan rahoitus vuosittain, johon valtio on sitoutunut. Me emme voi toteuttaa yli tämän kolmen miljardin investointihankkeita. Me olemme sopineet niistä ja priorisoineet niitä aivan oikein. Meillä on tulossa valtavasti parannuksia siihen, että liikenne on sujuvampaa, liikenne on turvallisempaa ympäri Suomea. Jotta me pystymme toteuttamaan tämän hallitusti ja hillitysti ja kohdistamaan niitä investointirahoja oikein, niin me emme tietenkään pysty investoimaan kaikkiin isoihin yhtiöihin kerralla. Tässä täytyy tietenkin hakea myöskin sitä ratkaisua, että koska me puhutaan isoista, miljardien hankkeista, niin myös kuntien pitää osallistua näihin investointeihin. Tässähän lähdetään keskustelemaan siis koko yhteiskunnan yhteisistä rahoituksista. [Annika Saarikko: Ja millähän rahalla?] Se raha, mikä meillä on tällä hetkellä käytettävissä investointeihin, infraan, on mahdollisimman hyvin nyt kyllä käytössä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2022

Kertomus K 7/2023 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 3/2023 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 3/2023 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskustelu, edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.00 Johanna Ojala-Niemelä sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eduskunnan tilintarkastajien eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta, kirjanpidosta ja hallinnosta vuodelta 2022 antaman tilintarkastuskertomuksen johdosta tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että tilintarkastuksella hankitaan kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, onko hallintojohtaja syyllistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus eduskuntaa kohtaan, taikka rikkonut Valtiokonttorin määräyksiä, talousarvioasetusta tai eduskunnan tilisääntöä. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty kansliatoimikunnan ja eduskunnan kanslian toiminnan lainmukaisuutta.

Eduskunnan kanslia on ottanut maaliskuun lopussa 2023 käyttöön muun valtionhallinnon tavoin sisäisen ilmoituskanavan väärinkäytöksistä ilmoittamiseen. Ilmoituskanavaa käyttäen voi ilmoittaa työn yhteydessä havaitusta väärinkäytöksestä tai perustellusta epäilystä. Valiokunta pitää hyvänä, että eduskunnan kansliassa on käynnissä hanke häirintää estävän ohjeen uudistamiseksi ja ilmoitustapojen kehittämiseksi. Valiokunta korostaa sitä, että häirintäohjeistuksen on oltava toimiva ja ajantasainen ja sitä on myös noudatettava.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Henkilöstön työssäjaksamiseen vaikuttaa osaltaan se, miten hyvin työ ja vapaa-aika ovat yhteensovitettavissa. Etä- ja hybridityön yleistyminen on tuonut työelämään joustavuutta. Covid-19-pandemian myötä etä- ja hybridityö lisääntyivät eduskunnan kanslian toimintayksiköissä. Valiokunta toteaa, että työelämän vaatimusten muuttuessa on tärkeää kehittää työn tekemisen tapoja ottaen kuitenkin huomioon eduskunnan kanslian perustehtävä ja valtiopäivätyön sille asettamat erityispiirteet ja vaatimukset.

Eduskunnan kanslian toimintakertomuksen mukaan kanslian palveluiden tuottamisessa korostuu kansanedustajan näkökulma. Kansanedustajien tyytyväisyyttä kanslian palveluihin kartoitetaan joka toinen vuosi tehtävällä palvelukyselyllä, johon vastanneet edustajat ovat olleet hyvin tyytyväisiä kanslian palveluihin. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa tuotiin esiin kehittämisideana, että palveluiden seuranta tulisi toteuttaa osana vuosittaista toiminnan ja talouden suunnittelun ja seurannan prosessia. Edellä olevan huomioiden valiokunta pitää tärkeänä, että eduskunnan kanslian palveluiden laadun seurantaa kehitetään ja systematisoidaan kokonaisuutena siten, että se olisi kiinteä osa kanslian toiminnan jatkuvaa arviointia ja kehittämistä.

Lopuksi valiokunta toteaa, että eduskunnan tilintarkastajien lausunnon mukaan tilinpäätös ja toimintakertomus antavat eduskunnan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot eduskunnan toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Tarkastusvaliokunnan päätösehdotus on: ”Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 7/23 johdosta.” Valiokunnan kannanottoehdotuksena on: ”Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.” — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia edustaja Ojala-Niemelälle esittelystä. — Ja sitten edustaja Koponen.

17.04 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Eduskunnan tilintarkastajat ovat tarkastaneet eduskunnan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen vuodelta 22. Tilintarkastajat ovat tulleet päätelmään, että eduskunnan kertomukset täyttävät vaaditut kriteerit eivätkä toimintakertomus ja tilinpäätös ole keskenään ristiriidassa.

Valiokunnan mietinnössä oli tuotu esille tämän vuoden keväällä tehty työtyytyväisyyskysely. Kyselystä ilmeni, että eduskunnan kansliassa on ilmennyt epäasiallista käytöstä. Tämänkaltaisiin ongelmiin on hyvä puuttua ajoissa ja tiukalla otteella. Onneksi toimiin vastaavan torjumiseksi on ryhdytty. Epäasiallinen käytös johtaa helposti työhyvinvoinnin laskemiseen, ja sitä kautta sillä on myös vaikutus työtehokkuuteen.

Eduskunnan kanslian palveluista tehdään meille kansanedustajille joka toinen vuosi kysely. Kyselyn mukaan olemme kanslian palveluihin hyvinkin tyytyväisiä, ja tämän voin kyllä itse allekirjoittaa täysin. Mainittakoon vielä, että kyselyn vastausprosentti on ollut heikko, ja siinä on varmasti meillä kaikilla edustajilla petrauksen paikka.

Puhemies! Kiitos vielä tilintarkastajille tärkeästä ja tarkasta työstä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niemi.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

17.05 Veijo Niemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2022:

”Eduskunnalle:

Olemme tilintarkastaneet eduskunnan tilisäännön 19 §:n 1 momentin määräämällä tavalla eduskunnan kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.—31.12.2022. Hallintojohtajan allekirjoittama tilinpäätös, joka on laadittu talousarvioasetuksen 8 luvun säännöksiä ja eduskunnan tiliohjesääntöä noudattaen, sisältää tilinpäätöslaskelmat ja liitteet.

Hallintojohtajan vastuu: Hallintojohtaja vastaa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että ne antavat oikeat ja riittävät tiedot eduskunnan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti. Hallintojohtajan on huolehdittava siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta: Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat eduskunnan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot eduskunnan toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Helsingissä 2. maaliskuuta 2023. Veijo Niemi, tilintarkastajien puheenjohtaja; Merja Mäkisalo-Ropponen, varapuheenjohtaja; Atte Kaleva, jäsen; Tiina Lind, KHT, JHT, ammattitilintarkastaja.” — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen.

17.07 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2022, ja tarkastusvaliokunta on laatinut asiasta mietinnön.

Mietinnössä toteamme, että eduskunnan kanslia on ottanut maaliskuun lopussa 2023 käyttöön muun valtionhallinnon tavoin sisäisen ilmoituskanavan väärinkäytöksistä ilmoittamiseen. Eli kanava on käytössä kaikissa valtionhallinnon yksiköissä. Tämän ilmoituskanavan tarkoitus on, että työntekijä voi ilmoittaa työn yhteydessä havaitusta väärinkäytöksestä tai perustellusta epäilystä. Tämä juontaa juurensa siitä, kun keväällä 2023 toteutettiin työtyytyväisyyskysely. Silloin paljastui, että eduskunnan kansliassa on kokemuksia epäasiallisesta kohtelusta ja häirinnästä. Valiokunta pitää erittäin hyvänä, että eduskunnan kansliassa on käynnissä hanke häirintää estävän ohjeen uudistamiseksi ja ilmoitustapojen kehittämiseksi.

Työhyvinvointi on tärkeää, ja erilaiset työtyytyväisyyskyselyt ovat merkittäviä. Niillä on mahdollista vaikuttaa moniin asioihin ja lisätä työhyvinvointia, työtyytyväisyyttä ja näin myös työn tuloksellisuutta. Pidän hyvänä, että tämä asia on myös täällä eduskunnassa huomioitu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

17.08 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä kuultiin hyvät puheenvuorot tarkastusvaliokunnan puheenjohtajalta mietinnön esittelyn osalta ja eduskunnan tilintarkastajien puheenjohtajalta. Tosiaan haluan kiittää molempia — sekä tarkastusvaliokunnan puheenjohtajaa ja koko valiokuntaa että eduskunnan tilintarkastajien puheenjohtajaa ja kaikkia tilintarkastajia — siitä, että tämä tarkastustyö on tehty huolella ja sitä on asiallisesti myös valiokunnassa arvioitu.

On todella tärkeää, että eduskunta ylimmän valtiovallan käyttäjänä Suomessa toimii myös itse vastuullisesti hallintonsa järjestelyissä ja taloutensa hoitamisessa. Se on todella tärkeää, ja tässä mielessä esimerkin voima on suuri, koska Suomi on niin menestynyt maa kuin Suomi on. Kun maailmalta tänne päin katsotaan, lähes mittarilla kuin mittarilla Suomea arvioidaan yhdeksi maailman parhaista maista. Ja erityisesti niissä kysymyksissä, jotka liittyvät vaikkapa hallinnon toimivuuteen tai korruption vähäisyyteen tai muuten tällaisen sääntelyn ja lainkäytön toimivuuteen, on todella tärkeää, että eduskunta, joka nämä säännöt yhteiskunnalle asettaa, myös itse kaikkia hyviä käytäntöjä noudattaa. Elikkä tässä mielessä haluan kiittää sekä tilintarkastajia että tarkastusvaliokuntaa tärkeästä työstä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

17.10 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! En aio syyllistyä tässä puheenvuorossani sellaiseen populismiin, että alkaisin arvostella eduskunnan rahankäyttöä tai täällä olevia tiettyjä etuja, jotka toki ovat tämän tehtävän kannalta varmasti paljon keskimääräistä korkeammat kuin suomalaisilla keskimäärin. Mutta kiinnitän huomiota siihen, että eduskunnan menot, jotka ovat siellä omana pääluokkana, numero 21 valtion budjettikirjassa, olivat 129,7 miljoonaa euroa vuonna 22. Tämän vuoden talousarviossa oli 137 miljoonaa euroa, siinä on kasvua noin seitsemän prosentin verran, ja ensi vuoden budjetissa 145,4 miljoonaa euroa, kasvu on kuusi prosenttia. Eli eduskunnan omien määrärahojen kasvu on tässä budjettikirjassakin selvästi muihin pääluokkiin verrattuna keskimääräistä suurempaa. Tälle on varmasti asialliset perusteensa, en siitä halua tässä todeta.

Mutta halusin varsinaisesti nostaa yhden erityiskysymyksen täällä esille. Me arvostamme täällä erittäin paljon eduskunnan työterveyshuoltoa. Suomessahan ei ole universaalia terveydenhuoltoa, vaan meillä on työssä käyvillä ihmisillä erillinen oma terveydenhuoltojärjestelmä nimeltä työterveyshuolto, niin kuin me tiedämme. Kelan tilastojen mukaan siihen käytetään keskimäärin 400 euroa työntekijää eli niin sanotusti vakuutettua kohti. Vastaava meno koko perusterveydenhuollolle yhteiskunnassa on 600 euroa, ja se perusterveydenhuolto kattaa silloin 30 eri toimintoa, vuodeosaston, hammashuollot, neuvolat, vastaanotot. Lääkärin ja hoitajan sairausvastaanottotoiminnan osuus on 130 euroa yhtä asukasta kohti Suomessa, ja työterveyshuollon kulut ovat siis koko Suomessa 400 euroa. En ole eduskunnan tilinpäätöksestä erikseen löytänyt — eikä tämä ole itse asiassa nyt kaikkein tärkeintäkään — mikä olisi eduskunnassa työterveyshuollon kulujen osuus jaettuna eduskunnan työterveyshuollon piirissä olevilla. Mutta minulla on itselläni sellainen käsitys, että yksi syy siihen, miksi suomalainen terveyskeskusjärjestelmä ja kansanterveystyö ovat niin pahasti jälkeenjääneitä, on se, että meillä päättäjillä on erityisen hyvä työterveyshuolto ja ylipäättään työssä käyvillä ihmisillä on paljon parempi terveydenhuolto kuin muulla väestöllä. 1,9 miljoonaa ihmistä on työterveyshuollon piirissä, 3,5 miljoonaa ihmistä on sen ulkopuolella.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kurvinen.

17.13 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä ovat nyt eduskunnan tilinpäätös ja toimintakertomus ja niistä meidän tarkastusvaliokunnan tekemä ja antama mietintö. Voin yhtyä kaikkiin edellä esitettyihin puheenvuoroihin siitä, että mitään huolta ei ole siitä, etteikö tämän Suomen korkeimman päättävän elimen talous ja hallinto olisi hyvin järjestetty. Tiettyjä kipupisteitä asian käsittelyssä ilmeni, ja on tietysti välttämätöntä, että kaikki kielteiset ilmiöt, negatiiviset ja huonot ilmiöt, työelämässä kitketään myöskin tämän talon osalta.

Kuitenkin, puhemies, minusta on syytä todeta, että eduskunta on käsitykseni mukaan erittäin hyvä työpaikka, erittäin haluttu työpaikka. Tänne halutaan tulla töihin, täällä viihdytään, ja täällä on varsin hyvä henki koko talon osalta. Siitä meidän pitää olla ylpeitä ja toki, kuten edustaja Autto täällä totesi, myöskin johtaa omalla esimerkillämme kaikkia suomalaisia työpaikkoja ja etenkin valtionhallintoa, kun olemme siinä ehkä se lippulaiva.

Haluan myös, arvoisa puhemies, todeta sen, että meillä on tarkastusvaliokunnassa työ lähtenyt liikkeelle erittäin hyvin — siitä pääkiitos ja suurin kiitos valiokunnan puheenjohtajalle, edustaja Ojala-Niemelälle. Siellä me teemme vakavuudella ja hyvässä yhteistyön hengessä tätä työtä, joka tarkastusvaliokunnalle on laskettu. Siltäkin osin tämä rintama näyttää ihan hyvältä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

17.14 Merja Kyllönen vas: Arvoisa rouva puhemies! Kun on tässä ollut mahdollisuus katsella tätä taloa ja talon toimintaa jo pidemmän aikavälin ajan, niin voin hyvin todeta, että kyllä ne eduskunnan taloudenkäytön hullut vuodet ovat taakse jäänyttä elämää. Kyllä tässä talossa tänä päivänä käydään hyvin tarkkaan lävitse, mihin sitä rahaa kuluu, mihin sitä käytetään. Valitettavasti meillä on vuosittain myöskin isoja tarpeita päivittää meidän tietoteknisiä järjestelmiä, päivittää meidän tekniikkaa, pistää asiat siihen uskoon, että me pystytään täällä myöskin tätä demokraattista tehtävää kunniallisesti hoitamaan.

Toisena asiana haluaisin oikeastaan myöskin nostaa sen epäasiallisen käytöksen. Mielestäni silläkin saralla on tehty viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana todella paljon hyvää työtä, mutta se, mitä korostaisin, on se, että jokaiselle eduskuntaryhmälle, jokaiselle edustajalle ja jokaiselle tässä talossa työskentelevälle kuuluu oma vastuu siitä, että me pidämme huolen, ettei eduskunnassa ilmene epäasiallista käytöstä: me rohkeasti ilmoitamme siitä, me puutumme asioihin asiallisilla menettelyillä. Ja pidetään huoli, että me jokainen kannetaan se meille kuuluva vastuu, toimitaan asiallisesti ja käyttäydytään toisiamme kohtaan niin kuin haluaisimme itseämme kohtaan käyttäydyttävän. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 7/2023 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

4. Lakialoite laiksi hyvinvointialueesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Lakialoite LA 6/2023 vp Antti Kurvinen kesk ym.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.16 Antti Kurvinen kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tänään vä-
hän aikaa sitten käydyllä kyselytunnillakin perättiin sitä, että oppositiossa olevien puolueiden ja ryhmien on esitettävä vaihtoehtoja, jos kritisoidaan tehtyä politiikkaa ja politiikkaa, jota tehdään. Tämän vuoksi keskusta onkin pyrkinyt sote-asioissa ja hyvinvointialueitten tilanteessa tarjoamaan vaihtoehtoa ja apua hallitukselle. Keskustan eduskuntaryhmä on esittänyt hallitukselle yhteensä kuutta toimenpide-ehdotusta, joilla varmistettaisiin sote-uudistuksen onnistuminen. Akuutit haasteet liittyvät hyvinvointialueiden talouksiin sekä sote-työntekijäpulan helpottamiseen.

Nyt esittelen keskustalaisten tekemän lakialoitteen, jossa ehdotetaan, että hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitetun, taseeseen kertyneen alijäämän kattamiskauden määräaikaa pidennettäisiin kahdesta vuodesta neljään vuoteen. Kyse olisi määräaikaaisesta lainmuutoksesta vuoden 2027 loppuun saakka. Lakialoitteen mukaan hyvinvointialue voisi tällä määräaikaaisella joustolla jaksottaa kertyneen alijäämän kattamiseksi tarvittavat toimenpiteet pidemmälle ajalle ilman, että se olisi pakotettu juuri nyt tekemään paniikinomaisesti karsintoja. Tällä hetkellähän kaikki hyvinvointialueet tekevät joitakin säästölistoja, jotka ovat käytännössä keskittämislistoja. Siellä suunnitellaan vanhus- ja terveystalousten, perhepalvelujen ja muitten lähi- ja peruspalvelujen keskittämistä.

Hyvinvointialueiden taloustilannetta ei kyetty täysin ennakoimaan silloin, kun tämä sali sääti reilut kaksi vuotta sitten tämän lainsäädännön. Ennakoimattomasti muun muassa koronapandemiasta on kertynyt hoitovelkaa ja Venäjän Ukrainaan kohdistuneesta hyökkäyssodasta on käynnistynyt yleisen kustannustason voimakas nousu. Ukrainan sota ei ollut alkanut vielä silloin, kun tämä lainsäädäntö hyväksyttiin. Myöskin tietojärjestelmien muutuskustannukset, sosiaali- ja terveydenhuollon palkankorotukset, kohonneet vuokratilaukset sekä ostopalveluiden määrä ja ostopalveluiden noussut hintataso ovat yllättäneet hyvinvointialueet. Näistä johtuen tänä vuonna, vuonna 23, jokainen hyvinvointialue on tekemässä alijäämää, ja tällä hetkellä arvioidaan, että hyvinvointialueitten yhteinen alijäämä on miinus miljardi euroa ja vähän ylitsekin.

Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni on arkijärjellä aivan päivänselvää, ettei niin mammuttimainen uudistus kuin sote-uudistus — se on ehkäpä itsenäisyyden ajan suurin hallinnollinen uudistus — voi tulla kerralla valmiiksi. Kesäkuussa 2021, jolloin tosiaan meillä ei ollut kristallipalloa nähdä vielä näitä kaikkia muutoksia, kun nämä sote-lait oli hyväksytty, korostimme, että tämä yli 50 lakia sisältänyt paketti ei ole täydellinen vaan nyt uudistus pitää saada toteutettua, liikkeelle, ja sen jalkautus ja toimeenpano pitää saada käynnistettyä. Totesimme silloin kaksi vuotta sitten myös sen, että täytyy elää ajassa ja tarvittaessa tehdä korjaussarjoja yhteistyössä.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Eduskuntavaalien alla nyt hallituksessa olevat oikeistopuolueet puhuivat soten korjaussarjoista. Ja nyt, hyvät kollegat ja erityisesti hyvät hallituspuolueiden kansanedustajat, korjaussarjaa olisi keskustan toimesta tarjolla. Kaikki kansanedustajat ja kaikki puolueet istuvat sote-syntisten pöydässä. 15 vuotta ja kolme kokonaista eduskuntavaalikautta kesti saada tämä sote-uudistus valmiiksi. Kaikki puolueet sanoivat, että sote-uudistus pitää tehdä, mutta valitettavasti esimerkiksi kokoomuspuolue ei ollessaan hallituksessa tätä kyennyt toteuttamaan. Tänä venyneenä aikana moni asia sosiaali- ja terveydenhuollossa meni huonompaan jamaan.

Rouva puhemies! Nyt on aika laittaa sote-palvelut kuntoon. Vetoan hallitukseen, että se antaisi nyt tämän lakialoitteessa esitetyn jouston alijäämien kattamiseen. Se turvaisi hallitun uudistuksen, joka koituisi niin palveluja tarvitsevien kansalaisten parhaaksi kuin julkisen taloudenkin parhaaksi. Mielestäni herää vakava kysymys siitä, miksi tätä joustoa ei oikein haluta antaa. Onko piilotavoitteena se, että halutaan keskittää palveluita, keskittää alueitten määrää ja viedä päätöksentekoa enemmän Helsinkiin sillä, että aikaa muutokselle ei riittävästi anneta? Toivoisinkin, että täällä harvalukuisena läsnä olevat hallituspuolueiden edustajat veisivät tätä viestiä omille ministereilleen. Nyt ei enää riitä peruutuspeiliin tuijottaminen ja vanhojen eduskuntien ja hallitusten haukkuminen. Teillä on nyt vastuu — viestinä erityisesti sinne, hyvät perussuomalaiset.

Vaikka me eduskunnassa kinaammekin, kenen syytä tämä tilanne on, meistä jokaisen puoluetta edustavat päättäjät istuvat samassa veneessä siellä hyvinvointialueilla. Kysymys on pohjimmiltaan — puhemies, lopuksi sanon — siitä, luottaako hallitus itsehallintoon alueilla, itsehallinnollisiin hyvinvointialueisiin ja niiden päättäjiin, ja antaako se heille työrauhan. Me keskustassa luotamme hyvinvointialueisiin. Kyllä hyvinvointialueet saavat taloutensa kuntoon, kun me täältä talosta, eduskunnasta, annamme aikaa muutoksen tekemiselle ja autamme heitä. Me emme voi jättää hyvinvointialueita yksin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

17.22 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvointialueet tosiaan ovat joutuneet ongelmiin ennakoimattomien kustannusten vuoksi, ja on äärimmäisen tärkeää, että me täällä eduskunnassa kannamme huolta ja teemme myöskin ratkaisuja sen eteen, että suomalaiset koko maassa saavat tarvitsemansa sosiaali- ja terveyspalvelut. Kyse on arjen palveluista, joista tuossa kyselytunnillakin äsken keskustelimme: miten pääsee lääkäriin, missä on neuvola, saako hoitoa, kun sitä tarvitse. Koko tämän sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen perusidea ja lähtövirehän on siinä, että painopistettä tulee siirtää perusterveydenhuollon puolelle ja ennaltaehkäiseviin palveluihin. Se on edullisempaa myös taloudellisesti, ja se myöskin vähentää ihmisten kärsimyksiä, kun ongelmat eivät pitkity. Jos ajattelemmme esimerkiksi lapsiperheiden tilannetta, niin silloin jos perheeseen saa ajoissa sujuvasti apua, tarvittaessa perhetyötä ja kotiapua, paine lastensuojelun palveluihin, raskeampiin palveluihin, kalliimpiin palveluihin, vähenee.

Ja se on selvä, minkä tuossa edustaja Kurvinen hyvin toi esille, että eihän nyt, hyvänen aika, enää auta peruutuspeiliin katsella. Kyllä nyt pitää katsella tätä nykyistä tilannetta ja sitä, mitä pitää tehdä. Monet ennakoimattomat asiat ovat rasittaneet hyvinvointialueita ja tulevat rasittamaan. Koronapandemiasta johtuva hoitovelka on kokonaisuutena vielä meille kaikille arvoitus: se, mitä kaikkea koronakriisi ylipäättään meille tuo ja miten se näkyy esimerkiksi koronan kokeneiden lasten ja nuorten elämässä tulevaisuudessa. Venäjä hyök-

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

käsi Ukrainaan. Kustannustaso on noussut. Me kaikki tiedämme, että monien tuotteiden ja palveluiden hinnat ovat nousseet, ja se näkyy myös hyvinvointialueilla. Lisäksi esimerkiksi palkankorotukset, kohonneet vuokratkustannukset ja ostopalveluiden määrän kasvu ovat hyvinvointialueiden taloutta nyt sitten rasittaneet. Keskustan ajatus on se, että nyt pitää tosiaan saada ratkaisuja, ja edustaja Kurvinen hyvin niitä tuossa puheenvuorossaan toikin esille. Ratkaisuja löytyy, ja toivomme, että hallitus näihin tarttuu.

Ajattelin tässä puheenvuorossani vielä yhteen väitteeseen kiinnittää huomiota. Jotkut ovat sanoneet — ja aika usein tuolla sosiaalisessa mediassa ja myöskin muualla kuulee vielä sitä — että olisi luotu jonkunlainen himmeli, kun luotiin tämä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ja hyvinvointialueet, himmeli, joka olisi paisuttanut luottamushenkilöhallintoa sekä korkeapalkkaisia johtotehtäviä. Mutta tämä väitehän on täysin tuulesta temmattu. Jos ajattelemme, että ennen uudistusta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäjiä oli Suomessa 259 — oli 259 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäjää, joista 20 oli kaikkiaan sitten pelastusalueilla. Nyt uudistuksen myötä 1. tammi-kuuta 2023 järjestäjiä on 21 plus Helsinki. Järkevä ihminen kysyisi ilman muuta tässä kohdalla, kumpi on himmeli: 259 vai 22 järjestäjää. Vastaus on yksinkertainen: tämä uudistus ilman muuta karsi himmeleitä ja selkeytti hallintoa.

Otan esimerkin meiltä Pohjois-Pohjanmaalta, sieltä hyvinvointialueelta. Siellä tilanne ennen uudistusta oli seuraavanlainen: meillä oli kuntayhtymissä yli 200 luottamushenkilöä valtuusto- ja hallitustehtävissä ja muissa tehtävissä, ja lisäksi peruskunnissa oli alan lautakuntapaikkoja arviolta noin 100, eli yhteensä noin 300 luottamushenkilöpaikkaa — 300. Nyt tällä hetkellä meillä on Pohteessa, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella, 79 aluevaltuutettua, 13 aluehallituksen jäsentä ja 9 tarkastuslautakunnan jäsentä, eli yhteensä 101. Eli noin 200:lla vähenivät nämä luottamushenkilöpaikat. Joten jos ajatellaan Pohjois-Pohjanmaata, niin luottamushenkilömäärä on laskenut kolmasosaan, hyvin tuntuvasti, ja hallinnonpaisuttamisväite on tältä osin kyllä täysin perätön.

Johtajien ja muiden esimiesten tilannetta valtakunnallisesti on vaikea arvioida, mutta eduskunnan tietopalvelulta saamani arvion mukaan kyllä näyttää vahvasti siltä ja voi vetää sen johtopäätöksen, että koko valtakunnan alueella johtajien määrä on vähentynyt. Meillä Pohjois-Pohjanmaalla on tarkat tiedot: siellä on johtajia ja esimiehiä vähennetty yli 150 henkilöllä, ja näistä säästö on arviolta 20 miljoonaa euroa vuodessa — tuntuva vähennys johtajien ja pomojen palkoissa ja määrässä. Ja suunta tosiaan näyttää olevan sama muillakin alueilla. Toivon, että saan siitäkin vielä tarkempaa tietoa, mutta aivan selvää on, että uudistus karsi himmeleitä, selkeytti hallintoa.

Nyt on mahdollisuus keskittyä niihin peruspalveluihin, ennaltaehkäisyyn, siihen, että ihmiset saavat oikea-aikaisesti hoitoa, mutta eihän tämä voi toteutua, jos hallitus näin rajusti leikkaa sosiaali- ja terveyspalveluista eikä anna hyvinvointialueille aikaa järjestää asioita. Siksi toivon, että hallitus todella ottaa tämän keskustan aloitteen ja nämä ratkaisuehdotukset vakavasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

17.28 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään edustaja Kurvisen ajankohtaista lakialoitetta, jossa esitetään hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvoitteen pidentämistä kahdesta vuodesta neljään vuoteen. On hyvä, että pääsemme jälleen tässä eduskunnan suuressa salissa keskustelemaan hyvinvointialueiden tilanteesta, sillä on-

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

han kyse kaikkien meidän suomalaisten kaikkein tärkeimmistä palveluista: sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluista. Monella kansalaisella on tänään huoli siitä, saako omalla hyvinvointialueella varmasti tarvittavat palvelut oikea-aikaisesti ja laadukkaasti myös jatkossa. Taustalla vaikuttaa hyvinvointialueiden tiukka taloustilanne, jota hallitus on edelleen hankaloittamassa hyvinvointialueiden rahoitukseen kaavailemillaan heikennyksillä. Näitä huolia meidän on pystyttävä hälventämään ja etsittävä ratkaisuja tähän vaikeaan tilanteeseen. Näistä ratkaisuista voimme tänään jälleen tässä salissa puhua ja toivoa, että hallitus myös kuulee ja kuuntelee näitä ratkaisukeskeisiä esityksiä.

Arvoisa puhemies! Muistutan jälleen niistä syistä, miksi sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistapa Suomessa uudistettiin ja miksi meillä ylipäätään oli niin suuri tarve tämä uudistus tehdä viime vaalikaudella: Meidän oli vastattava yhteiskunnalliseen muutokseen, kuten väestön ikääntymiseen ja sen mukanaan tuomiin haasteisiin, ja samalla hillittävä sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannusten kasvua. Tavoitteena oli kaventaa hyvinvointieroja ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palvelut, parantaa palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta sekä turvata ammattitaitoisen työvoiman saatavuus alueilla. Nämä tavoitteet on syytä pitää mielessä myös hyvinvointialueiden alkutaipaleella, sillä niihin pääsemiseksi tarvitaan pitkäjänteistä työtä ja kehittämistä. Uudistuksen tavoitteisiin pääsemiseksi tarvitaan paitsi uusia rakenteita myös uudenlaisia sisältöjä, eikä mikään näistä synny yhdessä yössä tai yhdessä vuodessa. Hyvinvointialueille on annettava tarvittava aika palvelujen ja organisaatioiden uudistamiseksi. Vuosikymmeniä sorvattua uudistusta ei sen aikaansaamisen jälkeen kannata pilata hutiloinnilla ja kiireellä. Hyvinvointialueita on nyt kuultava heidän huolissaan. Alun perinkin uudistusta hyväksyttäessä oli selvää, että kaikkia vaikutuksia ei voida ennakoida ja rahoitusmallia ja muun lainsäädännön toimivuutta on seurattava ja tarvittaessa myös lainsäädäntöä muutettava. Hallituksenkaan ei pitäisi mennä viime kaudella tehtyjen päätösten taakse piiloon, sillä me kaikki tuolloin tunnistimme, että mahdollisiin muutostarpeisiin pitää vastata, kun saamme kokemuksia uudesta lainsäädännöstä ja hyvinvointialueiden aloituksesta.

Arvoisa puhemies! Palkkaratkaisu, inflaatio, korona, hoitovelka — nämä kaikki vaikuttavat nykytilanteeseen hyvinvointialueilla, mutta ne eivät olleet vaikuttamassa lainsäädäntöön sitä tehtäessä viime vaalikaudella. Siksi nyt olisi täysin perusteltua etsiä keinoja, joilla tilannetta hyvinvointialueilla helpotetaan. Yksi tällainen keino olisi tässä lakialoitteessa esitetty alijäämän kattamisvelvoitteen pidentäminen. Tätä myös hyvinvointialueet ovat esittäneet omissa kannanotoissaan. Alijäämän kattamisvelvoitteen pidentäminen ei poistaisi alueiden säästötavoitteita mutta antaisi niille lisää aikaa harkittujen ratkaisujen tekemiseen, jotta palveluista ei karsittaisi lyhytnäköisesti aiheuttaen välillisesti suurempia kustannuksia. Hyvinvointialueille on annettava nyt tarvittava aika ja työkalut uudistaa palveluitaan siten, että ne ovat paitsi laadukkaita myös pidemmällä aikavälillä kustannustehokkaasti järjestettyjä. Hyvinvointialueita ei saa pakottaa tilanteeseen, jossa hätäiset sopeutus-toimet osoittautuvat tulevaisuudessa huonoiksi paitsi palveluiden laadun myös kustannusten näkökulmasta. Siksi hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvoitteen pidentäminen olisi tähän hetkeen kestävä ja oikeudenmukainen ratkaisu haastavassa tilanteessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hiltunen.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

17.33 Pia Hiltunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue on yksi esimerkki alusta asti säästöihin sitoutuneesta alueesta. Kuitenkin jo tehtyjen tehostamissuunnitelmien ja toimenpiteiden lisäksi valtiovarainministeriö vaatii nyt kohtuuttoman lyhyellä varoajalla 150 miljoonan euron lisäleikkauslistaa. Olemme oikeasti tilanteessa, jossa joudumme nyt pohtimaan, mistä perusoikeudellisista palveluista luovumme ja millä alueilla. Teemme peruuttamattomia muutoksia, jotka vaikuttavat alueiden elinvoimaan sekä ennen kaikkea ihmisten terveyteen ja turvallisuuteen. Tässä vaiheessa on mielestäni perusteltua kysyä, onko todella kaksi vuotta lisää liikaa pyydetty. Lisäajan turvin hyvinvointialueet saisivat kehitettyä toimintaansa tarkoituksenmukaisemmaksi ja säästöihin päästäisiin kestävämmiin.

Arvoisa puhemies! En voi hyväksyä sitä, että tällainen politiikka maksatetaan viemällä kansalaisilta perusoikeudet terveydenhuoltoon. Kyse on oikeasti ihmisten turvallisuudesta ja terveydestä, eikä yksikään euro ole ihmishenkeä tärkeämpi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

17.34 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on luvannut hallitusohjelmassaan, että hyvinvointialueille pitää antaa työrauha. Tämä kuulostaa hyvältä ja kohtuulliselta, kun tiedetään kyseessä olevan iso ponnistus saada käytäntöön uusi sote-palveluiden hallinnon ja palveluiden järjestämistapa. Todellisuus vain kuitenkin on aivan toisenlainen. Parhaillaan hyvinvointialueet valmistelevat budjetteja kaoottisissa tunnelmissa. Siellä laaditaan järkyttäviä leikkauslistoja, koska hallitus pakottaa leikkauksiin palvelutuotannossa, kun rahaa ei anneta riittävästi. Alueille asetetut säästötavoitteet ovat epärealistiset. Olisikin kiinnostavaa kuulla vastuuministeriltä, näkeekö hän ristiriitaa tämän hyvän tavoitteen eli alueitten työrauhan ja parhaillaan siellä vallitsevan paniikkitunnelman välillä.

Arvoisa puhemies! Monet kansalaiset saattavat ajatella, että on hyvinvointialueen vika, ettei saa hoitoa eikä pääse hoitoon. Asia ei kuitenkaan ole näin yksioikoinen, vaan hyvinvointialueet saivat perinnöksi sairaanhoitopiireiltä monet tänä päivänä niiden toimintaa hankaloittavat tekijät, joita ovat yhä paheneva henkilöstöpula, koronan aikana kertynyt hoitovelka ja budjetit, jotka olivat jo lähtökohtaisesti alijäämäisiä.

Keskusta on esittänyt tässä lakialoitteessaan alijäämien kattamisajan pidennystä valtiovarainministeriöltä perustelluin syin. Lisäaika kannustaa hyvinvointialueita vastuulliseen taloudenpitoon sekä antaa nykyistä enemmän aikaa turvata lähipalvelut, kehittää palveluita ja saada aikaan kustannussäästöjä uudistamalla ja monipuolistamalla palveluiden järjestämistapoja esimerkiksi teknologiaa ja liikkuvia palveluja hyödyntäen. Nyt määrätty vauhti on yksinkertaisesti liian kova ja armoton. Se tulee johtamaan sellaisiin ratkaisuihin, jotka koituvat vielä kalliimmiksi.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä hyvinvointialueilla menevät kaikki paukut säästölistojen laatimiseen. Kehittämistyötä ei pystytäkään tekemään. Lakkautuslistoilla ovat pienten kuntien terveysasemat ja pienten sairaaloiden palvelutasot. On surullista, että pienten paikkakuntien ikääntyvät ihmiset joutuvat nyt erityisen paljon pelkäämään, että heille tärkeät sote-palvelut ollaan lopettamassa kyläkeskuksesta ja tilalle tarjoillaan sähköisiä tai liikkuvia palveluita. Minä olen saanut useita puhelinsoittoja, joissa on pyydetty pitämään kotikunnan kivijalkaisen sote-pisteen puolia. Olen näiden vanhusten puolella ja ymmärrän, että he kokevat jäävänsä heitteille, kun heille kerrotaan, että tilalle on tulossa sähköisiä hoitaja- ja lääkäripalveluja. Me tietotekniikan hienouksia ymmärtävät tiedämme, mitä mah-

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

dollisuuksia digiteknologiassa on, mutta olisi rehellistä myöntää, etteivät ne tule olemaan vaihtoehtoinen palvelu ikääntyville ihmisille vielä pitkään aikaan. Muistutan, että yli 40 prosenttia ikäihmisistä on digitaidottomia.

Arvoisa puhemies! Oman maakuntani Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde on julkistanut omat leikkauslistansa. Säästöjä pitäisi tehdä sadan miljoonan euron edestä. Leikkauslistat ovat saaneet ihmiset ja Pohteen työntekijät kauhun valtaan, sillä listalla ovat järjikkään pienten kuntien terveysasemien lakkauttaminen sekä Raahen ja Oulaskankaan sairaaloiden palvelutason laskeminen. Ainakin minulle on tullut paljon yhteydenottoja niin kuntalaisilta kuin Pohteen työntekijöiltä. Olen kertonut heille omani ja keskustan kannan, että me tulemme puolustamaan lähipalveluita, sillä perusterveydenhoitoa on vahvistettava. Ihmiset eivät parane hoitajajonoissa eivätkä matkan pidetessä lähimmälle sote-asemalle. Epäilemättä yhteydenottoja on tullut myös hallituspuolueiden edustajille. Mitä he ovat vastanneet? Ovatko puolustaneet lähipalveluita, kuten lupasivat ennen aluevaaleja?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

17.39 Merja Kyllönen vas: Arvoisa rouva puhemies! Me teimme yhden historian suurimman uudistuksen sitten kansanterveyslain säätämisen. Sote-uudistus on niin iso uudistus, että se paatti, jota siinä ohjataan, ei käänny nopeasti kuin ylösalaisin. Valitettavasti nyt näyttää siltä, että meidän istuva hallitus on päättänyt, että antaa paatin mennä ylösalaisin ja kattellaan sitten, mitä jälkiä sen jälkeen siivotaan. Tämä alijäämien kattamisvelvoite ja siihen liittyvä keskustan hyvä lakialoite on sellainen asia, että voi sanoa aivan rehellisesti, että siinä nykyisessä annetussa ajassa se on hyvinvointialueille tekemätön paikka. Se on sellainen asia, että yksikään hyvinvointialue ei pysty järkevästi, perustellusti ja ennen kaikkea painottaen kehittämistä ja ennaltaehkäisevää työtä tekemään niitä leikkaustoimia, minä edessä he tällä hetkellä ovat.

Tämän vuoden alijäämät eivät ole alueitten itse valmistamia, vaan ne ovat pitkän historian kuorma. Vuosien alibudjetointi näkyy nyt. Kunnilta tuli monille alueille tarpeeseen nähden liian vähän rahaa. Kustannusnousu on ollut erittäin kovaa, jokainen tietää, mistä syystä — korona, sota — ja erilaiset palveluostot, palkat, kaikki, ovat nousseet. Meillä on runsaasti palveluvelkaa, meillä on samanaikainen henkilöstövaje. Jotta me vältettäisiin semmoinen hallitsematon tilanne, jossa toiset säästävät toivorikkaina itsensä hengiltä, jotta selviäisivät niistä velvoitteista, mitä asetetaan — rikkovat samalla palvelut, hajottavat sen perustason palvelun, mitä meidän itse asiassa sote-toiveiden ja -tahdon mukaisesti pitäisi vahvistaa — ja toiset nostavat välittömästi kädet pystyyn eivätkä tee mitään... Samanaikaisesti ollaan ihan arkisen realismin edessä siinä, että jos tätä alijäämän kattamisvelvoitteen aikaa ei pidennetä, niin ei tässä maassa tehdä järkeviä ratkaisuja. Tässä tehdään äkkipötkkimisiä ratkaisuja, jotka johtavat siihen, että koko meidän palvelurakenne nopeasti romuttuu eikä siinä ole mitään kehitettävää sen jälkeen.

Kun miettii samanaikaisesti tämän maan tilannetta — täällä on oikeastaan suu vaahdossa kysely oppositiolta sitä, mistä se raha löytyy — ihmettelen edelleen, että meillä on tässä maassa varaa 12 miljardin mielenterveysvelkaan. Sitä keskustelua ei valtiovarainministeriön kanssa pääse käymään, että noinko on, että meillä kannattaa tehdä toimenpiteitä, joilla tänäkin päivänä on tarkoitus leikata niistä kuntoutusrahoista, niistä pienistä toimeentuloista, jotka itse asiassa ovat tukemassa juuri niiden ihmisten elämää, jotka kaikkein kiipeimmin myöskin näitä palveluja tarvitsevat. Ja mikä on hulluinta, minulle itse asiassa on

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

vastattu valtiovarainministeriön suunnalta jo viime kaudella, että sehän on vaan poliittista päätöksentekoa, että rahat menevät, minne ne menevät. Ei siellä kiinnosta laskenta tai analyysit tai arviot tai tilastomittaroinnit sen suhteen, mitä tarvitsisi tehdä, jotta meidän mielenterveysvelka korjaantuisi. Ja minä väitän, että sen velan korjaamiseen ei lyhytterapia paljon auta. Voidaan puhua terapiatakuusta, mutta Helsingin yliopisto taisi ottaa aika hyvän kannan tänä päivänä liittyen juuri siihen, että ensin leikataan, vaikeutetaan tilannetta, ja sitten korjataan opiskelijoitten mielenterveyttä lyhytterapialla. Se on lyhytnäköistä politiikkaa, ja siihen ei pidä sortua.

Meillä on kaikilla peiliin katsomisen paikka, meillä on kaikilla korjattavaa, ja minun mielestäni nämä asiat pitää pystyä yhdessä laittamaan kuntoon. Minulla oli semmoinen ymmärrys, että kulloinenkin hallitus jatkossa reagoisi soten osalta niihin esiin nouseviin ongelmiin ja tekisi toimenpiteitä.

Yhden ison asian nostan esille tässä puheenvuoroni lopuksi liittyen omaan hyvinvointialueeseeni eli Kainuuseen. Me ollaan vielä poikkeuksellisemmassa tilanteessa kuin yksikään muu hyvinvointialue. Meidän hyvinvointialue teki positiivisen tuloksen, täysin poikkeussyistä, ja se on johtanut siihen, että me saadaan negatiivista rahoitusta. Elikkä meiltä leikataan vielä lisää sen takia, että me ollaan toimittu hyvin. [Hanna-Leena Mattila: Epäreilua!] Se on palkinto. Että turpaan tulee, kun onnistutte — varsinkin kun on onnistuttu semmoisissa asioissa, mitä ei voi kauheasti juhlia. Me ei olla pystytty palkkaamaan henkilöstöä, kun meillä ei ole ollut henkilöstöä, mistä palkata, ja sen takia palkkakuluissa on tullut säästöä. Koronakorvausten osalta on tullut semmoisia toimia, jotka ovat vaikuttaneet tällaisena kertaluontoisena eränä meidän lopputulokseen. Samoin kävi meidän työterveyshuollon toimintaketjun myynnissä yksityiselle, mikä johti sitten siihen, että ennen kuin prosessit hyvinvointialueella lähtivät liikkeelle, niin siihen kauppaan liittyvät palautukset piti tehdä kunnille, ja se näkyy sitten siellä hyvinvointialueen tuloksessa. Rahoja ei tavaltaan ole edes olemassa, mutta nyt ne sitten tarkoittavat sitä, että me jäätiin ilman kaikkia näitä väliaikaisia eriä tai tämmöisiä niin sanotusti ennakkomaksuja ja lisäeriä, lisärahoituseriä, mitä viime hallitus esimerkiksi loppukaudesta vielä lisäsi, ja vielä vuoden 24 osalta tulee sitten negatiivinen vaikutus tähän Kainuun hyvinvointialueen rahoitukseen.

On ihan selvää, että meillä pitäisi pystyä tätä rahoituslakia muuttamaan sillä tavalla, että laskennallisesti tämmöistä negatiivista kertakorvausta ei vähennettäisi vuoden 23 tai vuoden 24 rahoituksesta, että pääsisi edes nollille, jos on tehnyt positiivisen tuloksen. Se olisi vähintä, minkä voisi saada. Se, mitä itse tässä nyt pohdin, on se, että jos mietitään suomalaisen terveydenhuollon tulevaisuutta, kykyä palkata ihmisiä, kykyä tehdä toimia, niin tällaiseen epävarmuuteen hyvinvointialueita ei voi laittaa, että on valtavat alijäämävetoiset muutamassa vuodessa, ja tietoisesti niin, että ne eivät pysty niitä järkevällä tavalla tekemään eivätkä järkevällä tavalla kattamaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen, poissa. — Edustaja Kemppi.

17.46 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! On tietenkin surullista, että eduskunnan täysistuntosalissa ei ole yhtään hallituspuolueiden kansanedustajaa kuuntelemassa keskustan esityksiä sosiaali- ja terveystalveluiden parantamiseksi. Luulisi, että näin kriittisessä tilanteessa, sosiaali- ja terveystalveluiden kriisissä, nämä ratkaisuehdotukset kiinnostaisivat.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Vetoan hallitukseen, että se antaisi riittävän jouston hyvinvointialueille, niin että lähipalveluita ei jouduta leikkaamaan vaan sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen tavoite paremmista palveluista ja ennaltaehkäisevästä tuesta voisi toteutua. Keskusta vetoaa hallitukseen sosiaali- ja terveyspalveluiden työrauhan puolesta. Nyt hallituksen hätäinen politiikka on johtanut siihen, että hyvinvointialueilla käydään yt-neuvotteluita ja irtisanotaan ammattilaisia, vaikka koko maassa on hoiva-alan työntekijöistä valtava pula. Pirkanmaalla puhutaan 500 henkilötötyvuoden vähentämisestä, Satakunnan esitys viranhaltijoilta on se, että palveluverkkoa eli terveysasemia keskitetään 27 terveyskeskuksesta 6:een, toistan: 27 terveyskeskuksesta 6:een — aivan järkyttävä esitys. Luettelo on yhtä pitkä kuin on Suomenmaa. Taustalla ovat tietenkin hallituksen kiristykset, puolentoista miljardin euron leikkaus perusrahoitukseen ja liuta muita toimia. Käsittämätöntä on tässä tilanteessa myös päätös aikuiskoulutustuen ja sairaanhoitajien harjoittelukorvausten lopettamisesta. Ne tulevat entisestään pahentamaan osaajapulaa sosiaali- ja terveyspalveluissa — siis pahentavat osaajapulaa alalla, mille tarvittaisiin vähän reilussa kymmenessä vuodessa noin 200 000 uutta ammattilaista, jo pelkästään eläköitymisten myötä 160 000 ammattilaista.

Arvoisa rouva puhemies! Lakialoitteessa esitetään alijäämän kattamisajan pidentämistä kahdella lisävuodella. Se antaisi työrauhan vahvistaa lähipalveluja, kehittää uusia, kustannustehokkaampia tapoja tuottaa palveluita ja ottaa uusia toimintatapoja käyttöön. Esimerkiksi syövän hoidossa tai diabeteksen hoidossa ennaltaehkäisevä palvelu nimenomaan säästää kustannuksia. Kysymys on siis maltista, jota hallitukselta pyydämme. Lukuisten hyvinvointialueiden johtajat ja luottamushenkilöt ovat todenneet, että alijäämän kattaminen vaaditussa aikataulussa on silkkää hulluutta, se on mahdotonta.

Arvoisa puhemies! Jo nyt on nähtävissä, että sote-uudistus on tuonut säästöjä ja tulee tuomaan niitä lisää. Säästöjen kertymiseen pitää tarjota malttia, ei paniikinappulaa. Ideahan oli vahvistaa peruspalveluita ja ennaltaehkäisevää tukea, millä voitaisiin säästää selvää rahaa. Sotea on syytetty myös himmeleistä. Sanonko suoraan, että himmeliväite on kertakaikkisen käsittämätön. Uudistuksen myötä parisensataa sote-organisaatiota sulautui 23 hyvinvointialueeksi. Jo pelkästään Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella luottamushenkilöiden määrä tippui kolmasosaan, johtajien ja esimiesten määrä tippui noin 150 henkilöllä, ja siitä on laskettavissa noin 20 miljoonan euron säästöt vuosittain. Päijät-Hämeessä on vähennetty yli 130 ihmistä hallinnosta. Sama kehitys etenee läpi maan. Kysymys on vain siitä, antaako hallitus riittävästi aikaa tehdä järkeviä säästöjä.

Hallituksen tulisi perääntyä sote-leikkauksistaan. Kahden vuoden maltti tähän väliin on vähintään, mitä hallituksen tulee tehdä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Anna-Kristiina Mikkonen.

17.51 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kaikkia Suomen hyvinvointialueita vaivaa krooninen rahapula, ja silti hallitus on leikkaamassa sotesta lisää 1,4 miljardia. Tässä käsittelyssä olevassa lakialoitteessa esitetään hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitetun taseeseen kertyneen alijäämän kattamiskauden määräaikaista pidentämistä kahdesta vuodesta neljään vuoteen, jotta hyvinvointialueillamme olisi aidosti mahdollisuus tasapainottaa taloutensa. Hyvinvointialueiden taseen alijäämän kattamiseksi tarvitaan pidempi aika, jotta hyvinvointialueet eivät olisi pakotettuja karsimaan ja keskittämään näitä asukkaillemme tärkeimpiä terveyspalveluita, perheiden palveluita ja muita lä-

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

hi- ja peruspalveluita. Tämän aloitteen käsittelyn yhteydessä valtioneuvostolla on myös mahdollisuus arvioida ja korjata muita tässä rahoitusjärjestelmässä ilmenneitä puutteita, kuten muun muassa olosuhde- ja palvelutarvetekijöitä, terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen kannustimia muun muassa.

Hyvinvointialueiden kokonaisrahoitustaso on riittämätön, ja tällä hetkellä hyvinvointialueet säästävät itseään jo hengiltä, kuten olemme tässäkin salissa tänään kuulleet esimerkkejä ympäri Suomen hyvinvointialueilta. Meillä Eloisassa Etelä-Savossa on jo tehty 46 miljoonan euron sopeuttamisohjelma, joka palvelujen tuotantosuosittelun nimellä tunnetaan, ja 50 miljoonan euron lisäsäästöohjelma on jo tulossa — hirvittäviä summia. Alueidemme asukkailla on suuri huoli ja kauhu niin sairaala- kuin sote-palvelujen säilymisestä ylipäätään.

Tämän lakialoitteen tarkoituksena on mahdollistaa hyvinvointialueille talouden vaikeuksien edellyttämien toimenpiteiden toteuttaminen hieman pidemmässä ajassa kuin mitä hyvinvointialuelaki alun perin on tarkoittanut. Tämä antaisi hyvinvointialueille paremmat mahdollisuudet tasapainottaa taloutta hallitusti ja ihmisten palvelutarpeet huomioiden. Taloutta voitaisiin tasapainottaa ilman arviointimenettelyä, jolloin hyvinvointialueilla voitaisiin oikeasti keskittyä uudistusten toimeenpanoon.

Hyvinvointialueiden kustannustaso vuonna 23 on ollut merkittävästi korkeampi kuin ennakoituihin. Tämähän johtuu pääasiassa ennakoimattomista kustannuksista, kuten koronapandemian jättämästä hoitovelasta sekä Ukrainan sodasta, josta on käynnistynyt yleinen kustannustason nousu. Sen lisäksi tietojärjestelmien muutuskustannukset, palkankorotukset, kohonneet vuokrankorotukset, ostopalvelujen määrä sekä yleinen hintataso ovat vaikuttaneet hyvinvointialueiden alijäämien ennakoitua suurempaan määrään, ja määränhän ennakoitaan olevan yli miljardi euroa.

Sote-uudistuksen lähtökohtana on alun perinkin ollut asukkaiden yhdenvertainen palvelujen saavutettavuus ja saatavuus, ja siitä on meidän pidettävä kiinni. Hoitoon pääsy ajoissa ja hoidon oikea-aikaisuus ovat hyvinvoinnin tae. Tarvitaan panostuksia ennaltaehkäisvään toimintaan. Ne tuovat myöskin kustannustehokkuutta sosiaali- ja terveyspalveluihin. Digitaalisuus on mahdollisuus palveluiden monipuolistamiseen, ja aidosti tulee kehittää palveluita potilaan luokse.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen ja sosiaaliturvan leikkaukset romuttavat pohjoismaisen hyvinvointivaltion ideaalia. Hyvinvointialueet tarvitsevat työrauhaa ja suomalaiset toimivat sote-palvelut ja kattavan sairaalaverkon koko Suomessa. Kaikki hyvinvointialueet ovat esittäneet alijäämän kattamisvelvollisuuden pidentämistä. Hallituksen on syytä ottaa hyvinvointialueiden toive huomioon aloitteessa esitetyn mukaisesti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä vaiheessa tähän aiheeseen varattu aika on päättynyt. Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.56.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.10.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu, ja nyt edustaja Lindén.

18.10 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen asettanut itselleni kunnianhimoisen tavoitteen yrittää kolmessa minuutissa käydä läpi tämä valtavan tärkeä ja laaja asia, ja haluan ihan ensiksi todeta, että tämä keskustelu ja siinä käytetyt puheenvuorot ovat olleet aivan erinomaisia. Keskustalaisten kollegoiden lakialoite tässä on todella tärkeä ja osuu ihan tärkeään asiaan.

Tässä on kyseessä tällä hetkellä yksi suurimmista ongelmista suomalaisessa hyvinvointijärjestelmässä. Täytyy sanoa, että kun omasta mielestäni tunnen tämän hyvinvointialueen rahoituslain hyvinkin tarkasti ja olen sitä monella foorumilla luennoilla ja alustuksilla selventänyt ihmisille, niin joudun kysymään itseltäni, miten tähän kaikkeen oikeastaan nyt on voitu tulla ja mikä sitten olisi se täsmäratkaisu tässä tilanteessa.

Tuossa kyselytunnin aikana valtiovarainministeri Purra viittasi eräässä vastauksessaan siihen, että katsotaan sieltä budjettikirjasta. Ja täällä budjettikirjassa, joka minulla on tässä edessäni, on yleisperusteluissa sivulla Y81 taulukko, jonka otsikko on ”Arvio hyvinvointialueiden tuloista ja menoista 2023—2027”. Kollega Markus Lohi on tätä muutaman kerran täällä siteerannut ja kysynytkin hallitukselta sen vaikutuksia. Tästähän oikeasti käy ilmi aika selkeästi, mistä tässä on kysymys. Tässä on tuloslaskelman muodossa viidelle vuodelle asetettu tämä koko hyvinvointialueiden yhteenlaskettu rahoitus, ja siellä on arvioitu, että tältä vuodelta, jota me nyt elämme, tilikauden tulos olisi miinus 0,7 miljardia. No, sehän tulee olemaan, kuten kollega Kurvinen sanoi, noin miljardi euroa. Tämä on vähän optimistinen arvio. Sitten on arvioitu, että myös ensi vuonna on miinus 1 miljardi euroa. Sitten se alkaa vähän helpottaa tämän laskelman mukaan, koska vuonna 25 tulee jälkikäteisrahoitus, joka tarkoittaa sitä, että silloin vuoden 23 menot katsotaan todellisina ja sen päälle tulevat sitten ne indeksikorjaukset, jotka kohdentuvat sitten vuoden 25 rahoitukseen. Vastaavasti sitten se, mitä vuonna 24 tapahtuu, on hyvin yksityiskohtaisesti selostettu sivulla 344 tässä budjettikirjassa. Ja siinähän olennaisinta on nytten se, että tässä on yritetty korjata nyt sitä jälkeenjääneisyyttä, jonka syitä täällä hyvissä puheenvuoroissa kerrottiin — ne ovat syy siihen, että tämän vuoden, siis kuluvan vuoden, kulut ovat nyt merkittävästi suuremmat kuin etukäteen ennakoitiin. Ja sille tulee korvausta ensi vuoden talousarviossa 700 miljoonaa euroa, ja sitten on vielä arvioitu tämän vuoden aikana tämä kuntien aikaisemman yleisen valtionosuuden ja kuntarahoituksen tarkennus, ja sillä on oma merkityksensä tässä.

Mutta summa summarum: Kysymys on siitä, että se miljoonan ero elää täällä edelleen koko ajan, ja sitä ei varsinaisesti tulla kompensoimaan. Se näkyy siellä vuonna 25, mutta varsinaisesti sitä ei tulla kompensoimaan, ja tätä varten tarvitaan kyllä pidempi sopeutumis aika tai jonkunlainen ennakkorahoitus. Olen itse ehdottanut, että siitä vuoden 25 rahoituksesta puolet, noin 500 miljoonaa, siirrettäisiin jo enakkona vuoteen 24. Tässä tiivistettynä tämä käsitys tästä tilanteesta, mutta siis rahaa ja sopeutumisaikaa tarvitaan. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kurvinen.

18.14 Antti Kurvinen kesk: Rouva puhemies! Keskusta on tosiaan ehdottanut kuutta eri toimenpidettä hyvinvointialueiden tilanteen helpottamiseksi, ja tietysti tämä lakialoite on

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

nyt konkreettisesti käsittelyssä. Olemme saaneet sen vietyä niin pitkälle, että se on jo ihan lain muodossa. Sen voisi aivan hyvin, jos ei sitä eduskunnan pelisääntöjen mukaan saada käsiteltyä, kyllä sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso ihan nopeasti hallituksen esityksenäkin tänne taloon tuoda, jos tahtoa olisi.

Muita ehdotuksia, miten autamme hallitusta:

Olemme rakentava oppositiopuolue, teemme niin sanotusti uutta politiikkaa, emme vain valita vaan myös tarjoamme ratkaisuja, ja siihen liittyen olemme esimerkiksi ehdottaneet, että niin sanottujen Kela-taksien eli Kelan kustantamien matkakorvausten hoitaminen siirtyisi hyvinvointialueille. Se on kahdella tapaa, puhemies, mielestäni erittäin mielenkiintoinen ehdotus: Ensinnäkin siinä on se, että nyt ei voi ajatella sellaista osaoptimointia, että hyvinvointialueet vain keskittävät palveluverkon ja ne pidemmät matkat hoitoon sitten menevät Kelan piikkiin, eli ikään kuin siirretään veronmaksajien taskusta toiseen asioita. Tällainen osaoptimointi ei olisi mahdollista. Ja toinen asia on se, että ihan oikeastikin voisi syntyä uudenlaisia liikkumISRatkaisuja ja uudenlaista tuottavuutta ja tehokkuutta, kun hyvinvointialueet näitä sitten miettiväT. Ne ovat kovin erilaisia — edustaja Kyllösen Kainuu on hyvin erilainen kuin vaikka sitten Länsi-Uusimaa tässä Helsingin kyljessä — ja voisi syntyä eri malleja, miten näitä kuljetuksia järjestetään.

Lisäksi olemme ehdottaneet, että ammatinharjoittajamalli laitettaisiin toimeen nopeasti, eli vähän tällainen perhelääkärimalli, jossa lääkäri on vastuullinen toimija väestövastuulla, mutta hän on sitten elinkeinonharjoittaja, yrittäjä.

Yhteinen puuttuminen vuokratyövoiman käyttöön, tietynlainen yhteinen työnantajapolitiikka kaikille hyvinvointialueille, että eivät voi lääkäri- ja hoitajavuokrausfirmat aivan suoranaisesti ryöstää.

Ja ehkä tärkein ehdotus, arvoisa puhemies, on se, että me tarjoamme kättä hallitukselle siinä, että olisimme valmiita yhteistyössä korjaamaan tätä rahoitusjärjestelmää, rahoituslaskia. Esimerkiksi edustaja Lindénin valtava osaaminen ja ammattitaito voitaisiin saada autamaan Kaisa Juusoa ja muita Orpon vasalleja siellä hallituksessa, jos opposition kanssa perustettaisiin vaikka yhteinen parlamentaarinen työryhmä tai komitea miettimään tätä sote-rahoituksen uudistamista.

Puhemies! On kovin valitettavaa, että hallituspuolueiden kansanedustajia ei ole yhtään täällä salissa enää tässä vaiheessa käsittelemässä tätä asiaa, mutta tiedän, että ainakin ministerien reippaat erityisavustajat lukevat näitä pöytäkirjoja. Vetoankin tässä nyt vielä ministeri Kaisa Juusoon, sosiaali- ja terveysministeriin, että tarttuisitte tähän alijäämien katamisen pidentämiseen ja niihin viiteen muuhun konkreettiseen ehdotukseen, jotka keskustalta on nyt tehnyt. Ja toivon, että perussuomalaisen eduskuntaryhmä nyt puhuisi oman ministerinsä kanssa ja painaisi päälle, että tämä menisi eteenpäin.

Puhemies! Totean vielä sen, että on tosiaankin huomionarvoista, että yksi syy tähän Ruotsin todella ikävään tilanteeseen ja tähän jopa katusotaan ja jengiväkivaltaan, mikä siellä on käynnissä, on se, että lähiöistä on viety peruspalvelut ja lähipalvelut pois. Eli kyllä ovat lähipalvelut myös sisäistä ja ulkoista turvallisuutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

18.17 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Aittakumpu otti mielestäni tässä keskustelussa aiemmin esiin erään todella tärkeän näkökulman, kun puhutaan tästä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta ja siitä tilanteesta, jossa olemme nyt. Hänhän totesi,

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

että ennen tämän uudistuksen toteutumista ja hyvinvointialueiden aloitusta meillä oli tosiaankin näitä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen erilaisia järjestäjätahoja jopa 259. Nyt on 21 hyvinvointialuetta ja Helsingin kaupunki. Eli kyllä tässä voidaan sanoa, että laajasta joukosta järjestäjätahoja on tultu harvempaan joukkoon, ja sehän on ollut alun perinkin kaikissa näissä uudistuksissa, joita eri vaalikausilla on oltu toteuttamassa eri hallituspohjilla, se tavoite, että vähennetään näiden järjestäjien määrää, tehdään suurempia järjestäjätahoja, joissa sitten voidaan tätä integraatiota toteuttaa, tuoda ne kaikki palvelut — sosiaalipalvelut, terveydenhuollon palvelut, sairaalapalvelut — yhden järjestäjätahon alle.

Täällä aiemminkin tästä sote-keskustelusta olen nostanut esiin sen, että jälkiviisauteen, ainakaan kovin suureen sellaiseen, ei pitäisi yhdelläkään ryhmällä olla varaa. Olen korostanut sitä, että jokaisella vaalikaudella, mitä tässä viimeisen 20 vuoden aikana on ollut, on yritetty erilaisia sote-ratkaisuja kaikkien puolueiden vahtivuorolla tehdä. Taitaa olla niin, että ainoastaan Liike Nyt -puolue on ainoa, joka ei olisi joskus yrittänyt sote-uudistusta tehdä. Siksi, kun nyt puhutaan tämän nykyisen sote-mallin valuvioista, ei pitäisi olla kenelläkään mitään jälkiviisauden varaa, vaan pitäisi todellakin kääntää katseet koko tämän meidän suuren salin peruutuspeilistä tulevaisuuteen, niihin ratkaisuihin, miten kehitämme tätä nykyistä hyväksyttyä sote-mallia, teemme siitä parhaan mahdollisen, että voidaan siellä alueilla parhaat mahdolliset palvelut ihmisille järjestää.

Lopuksi haluan ehkä vielä nostaa pohdintaan kysymyksen siitä, miltähän tämä tilanne mahtaisi näyttää, jos me emme olisi tätä uudistusta tehneet. Tuskin kukaan uskoo, että siellä kunnissa niillä 259 järjestäjätaholla, joihin edustaja Aittakumpu viittasi, olisi ollut yhtään sen helpompaa. Varmasti siellä olisi näitä paineita, olisi haasteita ja tilanne olisi hyvinkin haastava, ja varmasti uusi hallitus olisi täällä esitellyt päivät pääksytysten jotakin vaihtoehtoja sote-mallia, jolla tähän ongelmaan puuttua. Eli todellakin tilanne varmasti ilman tätä hyvinvointialueuudistustakin olisi ollut hankala ja jonkinlaista uudistusta maahan laadittaisiin. Nyt meillä on tämä kehikko, nyt meillä on malli. Sitä pitää kehittää, seurata tätä toimeenpanoa, ja siihen tämä alijäämän kattamisvelvoitteen pidentäminen on konkreettinen ratkaisu. Sitä voimme lämpimästi tukea myöskin täältä sosiaalidemokraattien suunnalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi.

18.20 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kysymys kuuluu: onko hallituksella malttia vaurastua? Pyydän todella, että hallitus harkitsee tätä kahden vuoden malttia alijäämän kattamiseen, keskustan yhtä esitystä sosiaali- ja terveyspalveluiden kriisistä selviämiseksi ja lähipalveluiden turvaamisesta tähän maahan. Keskusta puolustaa lähipalveluita jokaisessa kunnassa, ja toivoisimme siihen muidenkin puolueiden tukea.

Suurin ongelma on tällä hetkellä talous- ja rahoitusruuvia kiristävä hallitus, joka on säästämässä seurauksista piittaamatta, ymmärtämättä vastuutaan niin uudistuksen onnistumisessa kuin ihmisten palveluiden turvaajana. Hallitus on teettämässä likaisen työn hyvinvointialueilla. Tällaisessa aikataulussa ei ole mahdollista tehdä kestäviä säästöjä.

Tilanne on samanlainen kuin edellisen kokoomusjohtoisen hallituksen aikana, jolloin isot valtiontalouden säästöt tehtiin ihmisten peruspalveluista sillä seurauksella, että sosiaali- ja terveyspalvelut ovat olleet jo monia vuosia kriisissä ja sote-työntekijät liian tiukoilla työssään. Toivoisin, että erityisesti kokoomus ottaisi vanhoista virheistä tässä kohtaa opia.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Jos suuruuden ekonomia aina toimisi ja olisi kustannustehokkain ratkaisu, niin miksi Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella on tällä hetkellä pienin alijäämä asukasta kohti laskettuna? Ehkä sen takia, että toimivan hyvinvointialueen koollakin on ylärajansa. Hallitus uhkailee uudella menettelyllä, jossa se arvioi ja nuhtelee epäonnistuneita hyvinvointialueita yhdistämisellä myöhemmin, muutaman vuoden päästä. Hallitus ei kuitenkaan ole huomioinut, että esimerkiksi palkkaharmonisaation vaatimus tarkoittaa sitä, että tällöin isot alueet joutuisivat harmonisoimaan palkkojansa, ja kun esimerkiksi sosiaalityöntekijöiden välillä saattaa olla maakunnasta toiseen 1 000 euron palkkaero, niin tämän yhdistämissuunnitelman hintalappu on jopa nelisenkymmentä miljoonaa kahden alueen yhdistämistä kohden.

Sellaiset ratkaisut, joihin hallitus on tätä maata ajamassa, eivät tule halvoiksi vaan tulevat tälle maalle kalliiksi. Keskusta esittää pitkäjänteistä, hiukan malttia vaativaa ratkaisua, jolla pystyisimme tekemään tämän muutoksen niin, että palvelutarve vähenisi. Sitä kautta saisimme ihmiset terveemmiksi ja voisimme myös säästää rahaa. Se vaatii kahden vuoden maltin vaurastua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

18.23 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Meitä on pieni joukko täällä, mutta me puhumme valtion budjetissa kaikkein suurimmasta luvusta, joka on noin 30 prosenttia koko valtion budjetista eli 24,7 miljardia euroa ensi vuoden budjetissa. Tässä on tullut hyvin tärkeitä näkökulmia esille, ja vähän lisäkommenttina vielä niistä, joita tässä on edellä esitetty.

Edustajakollega Kemppi äsken puhui tuosta suuruuden ekonomiasta. Kun itse olin Suomen siihen asti suurimman terveydenhuolto-organisaation johdossa eli HUSissa, niin totesin, että erikoissairaanhoidossa on tiettyä suuruuden ekonomiaa, ja se tulee ennen kaikkea sitä kautta, että voidaan erikoistua pidemmälle, mikä tuo sitten laatua ja tehokkuutta ja se tuo myös suurhankintojen mahdollisuuden. Mutta hankinnathan, esimerkiksi lääkehankinnat, on jo nyt tehty pitkälti kokonaisen YT-alueen eli aiemman ervan yhteistyönä. Sen sijaan kun menemme sitten sinne lähipalveluihin, niin siellä ei todella ole suuruuden ekonomiasta kysymys vaan siellä voi olla joka kylässä tai korttelissa ne kaikkein tärkeimmät palvelut, jos näin tärkeäksi nähdään, ja siinä ei erityisesti sillä volyyymillä saada lisää etuja.

Sitten tässä kollega Kurvinen otti esille nämä sairausvakuutuksen tietyt asiat. Meillähän sairausvakuutusrahoitus on kaikkiaan vähän yli neljä miljardia. No siinä tietysti kaikkein suurin osa ovat äitiyspäivärahat ja sairauspäivärahat, mutta sitten tulevat lääkekorvaukset erittäin suurena osana, noin 1,6 miljardia. Samalla logiikalla, millä voitaisiin juuri nämä matkakulut siirtää — juuri sillä logiikalla, minkä Kurvinen tuossa esitteli — sinne hyvinvointialueille, niin harkitsisin kyllä lääkekorvaustenkin siirtoa. Totta kai me noudattaisimme maassa silti yhtenäisiä lääkekorvausperiaatteita, eli ei niin, että joku hyvinvointialue antaa korvauksen verenpainelääkityksestä erilaisin perustein kuin joku toinen, mutta silloin kuitenkin sekin olisi siinä mukana. Esimerkiksi tilanteessa, jossa hoito on joko lääkkeellä hoidettava tai leikkauksella hoidettava, voidaan miettiä niitä vaihtoehtokustannuksia, ja tällä tavalla.

Sitten vielä lopuksi tähän ammatinharjoittajamalliin. Vaikka olen kansanedustajana parlamentaariselta iältäni nuori, niin kuitenkin virkavuosia tuossa kertyi, ja vuonna 2003, kun Liisa Hyssälästä tuli sosiaali- ja terveysministeri — olimme olleet yhteisessä työpaikassa

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

ja tunsimme toisemme — ehdotin hänelle, että ammatinharjoittajamalli selvitetäisiin perusterveydenhuollossa. Hän toiminnan ihmisenä pani toimeksi, ja ministeriössä tämä selvitettiin. Jorma Back oli se, joka selvitti sen. Sen selvityksen nimi on ”Yrittäjyys perusterveydenhuollossa”. Se julkaistiin keväällä 2004. Siinä kävi kuitenkin niin, että kun Back oli työmarkkinajuristi, niin hän päätyi siihen, että jos ammatinharjoittajan koko tulo tulee julkiselta vallalta, niin suomalaisen työlaainsäädännön mukaan siinä tapahtuu itse asiassa työtai virkasuhteen muodostuminen, ja jotenkin se koko asia lässähti. Mutta olen sitä mieltä, että se on asia, joka pitää selvittää uudelleen, ja uskon itse vahvasti ammatinharjoittajamalliin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kurvinen.

18.26 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On syytä ottaa tässä esille, että kun käsitelimme keskustan ja Liike Nytin välikysymystä lähipalveluista hyvinvointialueilla, niin sen käsittelyn aikana kunta- ja hallintoministeri Anna-Kaisa Ikonen, jolle tämä rahoitus kuuluu hyvinvointialueiden osalta, tämän tyrmäsi. Se on kyllä mielenkiintoista, mistä tässä on kysymys, miksi kokoomuslainen ministeri tämän niin täysin heti sivuutti siinä pitkän, ison keskustelun aikana.

Puhemies! Vaikka tämä kuulostaa tosi tekniseltä, miten taseessa olevat alijäämät kateetaan, missä ajassa ja minkä vuoden loppuun asti on määräaikainen laki, niin kysymyshän on viime kädessä alueellisuudesta ja keskitetystä vallankäytöstä, hajautuksesta ja sitten keskitetystä vallankäytöstä Helsingin päässä. Kysymys on lähipalveluista, ja kysymys on siitä, uskotaanko lähipalveluihin vai uskotaanko siihen, että ihmiset pitää laittaa yhteen pisteeseen niitä palveluja hakemaan. Tässä on aika isoista periaatteista taustalla kysymys.

Haluan tämän lakialoitteen lähetekeskustelun loppuvaiheilla kiittää kaikkia edustajia, jotka ovat tähän keskusteluun osallistuneet. Kiitän erityisesti sosiaalidemokraattien ja vasemmistoliiton edustajia, jotka ovat tähän keskusteluun osallistuneet. Nyt sitten vielä lähettän puheenvuorojen ja pöytäkirjojen myötä tämän eduskunnan terveiset Meritullinkadulle sosiaali- ja terveysministeriön linnaan, vai meneekö se sitten ihan sinne Valtioneuvoston linnaankin Ikoselle — kaikkiin Orpon hallituksen linnoihin lähetän terveisitä — että ottaa kaa tämä nyt käyttöön ja ottakaa niin sanotusti lusikka kauniiseen käteen, niin kuin tavaataan sanoa ja niin kuin vanha kansa sanoo.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

18.28 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Täällä on aiemmin käytetyissä puheenvuoroissa tuotu hyvin esiin se, että alueet todellakin ovat erilaisia. Tämä korostaa myöskin tämän sote-uudistuksen seurannan tärkeyttä, että me näemme, miten tämä malli, joka nyt on luotu, lähtee toimimaan kaikilla alueilla etelästä pohjoiseen.

Kun puhutaan alueiden erilaisuudesta tässä hyvinvointialueuudistuksessa, niin en voi olla mainitsematta omaa aluettani, Uudenmaan aluetta. Täällähän on todellisuudessa poikkeava malli muusta Suomesta. Meillä neljä hyvinvointialuetta ja Helsingin kaupunki ovat vastuussa perusterveydenhuollosta, ja sen lisäksi on näiden hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin omistama yhteinen sairaanhoitopiiri, HUS-yhtymä. Tänne sorvattiin erilliskäyttö ennen kaikkea alueen kuntien vahvasta toiveesta, myös asiantuntijoiden näkemyk-

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

siä kuunnellen, ja siitä syystä täällä ei aivan täysin toteudu se ajatus, että kaikki palvelut viedään saman katon alle sinne hyvinvointialueelle.

Erillissratkaisulle oli perusteensa. Kun täällä seurannasta ja alueiden erilaisuudesta puhutaan, niin haluaisin myöskin muistuttaa, että on ensiarvoisen tärkeää seurata, miten tämä Uudenmaan erillissratkaisu lähtee toimimaan. Ja toivon todella, että hallitus kun päivittää tätä tilannekuvaa sote-uudistuksesta, niin he tarkoin katsovat myös tämän Uudenmaan erillissratkaisun toteutumista. Siitä huolimatta, että alueet ovat erilaisia, on aivan selvää, että tämä lakialoitteessa esitetty alijäämän kattamisvelvoitteen pidentäminen auttaisi kaikkia hyvinvointialueita Suomessa. Se on aivan selvää. Siksi ei olekaan yllätys, että niin moni hyvinvointialue on lähettänyt tänne eduskuntaan terveiset siitä, että tämä konkreettinen toimenpide, joka antaisi alueille lisää aikaa, pitäisi nyt toteuttaa.

Täällä ansiokkaassa keskustelussa palattiin myös Ruotsin tilanteeseen. Hallintovaliokuntahan teki tässä jokin aika sitten opintomatkan sinne Ruotsiin. Kyllä sieltä saimme vahvan palautteen siitä, että sen lisäksi, että täytyy olla kovien keinojen maailma käytössä, täytyy olla myöskin niitä pehmeitä keinoja. Se tarkoittaa sitä, että täytyy hyvinvointivaltio pitää vahvana, täytyy pitää huolta sosiaalipalveluista, nuorisotyöstä, kaikista niistä tärkeistä palveluista, jotka puuttuvat juurisyihin, ennaltaehkäisevät syrjäytymistä ja pahoinvointia, jotka myöhemmin voivat ilmetä esimerkiksi turvallisuusongelmina. Eli kyllä hyvinvointialueiden puolustaminen, vahvat peruspalvelut, on myös turvallisuusteko. Niitäkin tarvitaan, kun ollaan huolissaan tämän ajan turvallisuusongelmista.

Lopuksi vielä totean, että kun hallitus usein sanoo — niin kuin tänään kyselytunnilla — että oppositiolla ei ole vaihtoehtoja, niin tässä lakialoitteessa on konkreettinen vaihtoehto, konkreettinen esitys: pidennetään hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvoitetta. Tätä on nyt kannatettu täällä keskeltä vasemmalle, oikeastaan kaikista ryhmistä, näin olen kuullut. Toivottavasti hallitus tähän esitykseen tarttuu. Sitä toivon minäkin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

18.31 **Merja Kyllönen vas:** Kiitoksia, rouva puhemies! En malttanut olla ottamatta puheenvuoroa. Kun edustajakollega Kurvinen niin hanakasti vetosi tuonne valtioneuvostoon, niin minä ajattelin, että minä lähetän sinne rakkauskirjeen [Naurua] vielä oman hyvinvointialueeni puolesta, että tehkää nyt, hyvänen aika, edes sellaiset toimenpiteet, kun me ei olla edes lisärahaa vailla. Me on jääty niistä lisärahoituksista ulkopuolelle, se on fakta, mutta tehkää edes se lakimuutos, että se kokonaisuus nollautuu niin, että meillä ei ole negatiivista kokonaisvaikutusta sen takia, että me on tehty positiivinen tulos kertaerien voimalla, koska se kertaautuu myöskin vuoteen 24, ei pelkästään vuoteen 23. Ja voin sanoa, että meilläkin on vuosi 24 menossa 48 miljoonaa pitkäksi, niin että siellä joka ikinen miljoona tuntuu. Terveisiä vaan valtioneuvostoon. Ei ole helppoa, mutta jos edes nollille päästäisiin. Nyt ei olla edes lisärahaa vailla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

18.32 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kyselytunnilla ymmärrettävistä syistä on vaikea saada aina omaa puheenvuoroa, että voisi esittää hallitukselle näitä konkreettisia ja kiperiä kysymyksiä. Käytän nyt vielä tässä keskustelussa tämän puheenvuoron.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Me olemme usein puhuneet täällä nyt siitä, leikkaako hallitus tai aikooko hallitus leikata näitä hyvinvointialueiden rahoituksia. Kyllähän tuo hallitusohjelma ja siellä lopussa oleva liite B — ne vaakaliitteet, joissa on taloudelliset laskelmat — kertoo hyvin yksiselitteisesti, mitä hallitus aikoo. Kysymyshän siellä on siitä, että vuoteen 27 mennessä sosiaali- ja terveyspalveluista aiotaan leikata siitä niin sanotusta vertailuluvusta, ja tähän herättää sitten keskustelua siitä, onko se oikeaa leikkaamista vai onko se kasvun leikkaamista. No, se on kasvun leikkaamista, mutta se kasvu perustuu kuitenkin siihen realistiseen painelaskelmaan, jonka oletetaan olevan tarpeiden mukainen. Siitä aiotaan leikata se 1,4 miljardia euroa vuoteen 27 mennessä. Sehän koostuu kolmesta osasta: Siellä on myös plusmerkkisiä asioita. Laskin äsken tuosta hallitusohjelmasta, että niitä on viisi kappaletta ja niitä on yhteensä 113 miljoonan euron edestä, niitä plusmerkkisiä asioita. Sitten siellä on niitä konkreettisia vähennyksiä, vaikkapa hoitajamitoituksen muuttaminen taikka hoitotakuun muuttaminen ja muita vastaavia, vammaispalvelulainsäädäntö, joilla sitten leikataan noin 15:ssä eri kohdassa. Ja sitten siellä on siitä 1,4 miljardista jätetty yli 800 miljoonaa — on toki lueteltu ikään kuin esimerkinomaisesti erilaisia tapoja, joilla hyvinvointialueet voivat sitten keventää sitä omaa talouttaan, ja ne on ikään kuin jätetty sinne hyvinvointialueiden vastuulle. Se luettelo loppuu sellaiseen sanontaan, että näissä ei tehdä etukäteistä rahoituksen vähentämistä vaan ne tähtäävät sitten siihen jälkikäteisrahoituksen pienenemiseen.

Niin tai näin, mutta kyllä tämä on ihan oikea arvio esittää, että se 1,4 miljardia on tarkoitus leikata siitä tarpeiden mukaisesta kasvusta, johon nykyinen hyvinvointirahoituslaki perustuu, jossa on se vuotuinen indeksikorotus ja sitten on se palvelutarpeen kasvu ja sitten ovat lakisääteiset uudet menot. Tämä on asia, josta nyt sitten täällä tullaan varmaan vielä myöhemminkin syksyllä usein keskustelemaan. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

5. Lakialoite laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 7/2023 vp Hilikka Kemppi kesk ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.56 Hilikka Kemppi kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me kaikki varmasti ajattelemme, että jokainen lapsi on tärkeä. Lasten hyvinvointia kuitenkin laiminlyödään joka ikinen päivä. Joka päivä koululuokissa istuu lapsia, joilla on todettu tarve tukeen mutta jotka eivät sitä saa. Nämä lapset ovat autismi- ja neurokirjoon kuuluvia lapsia, vammaisia lapsia, puheen ja kielen kehityksen kanssa painivia lapsia tai esimerkiksi sai-

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

rauden vuoksi arjessa apua tarvitsevia lapsia. He selviävät koulunpenkille, mutta siellä heidät jätetään yksin. Kärsijänä on lapsi itse mutta myös kuormittunut perhe ja opettaja. Meidän puheissamme vilisee erilaisia auttavia ihmisiä, mutta luokkahuoneessa heitä ei näy riittävästi. Todellisuus on nimittäin se, että lasten tuen tarpeen päätöksiä ei valvo tässä maassa kukaan. Kunnat laiminlyövät tukea räikeällä tavalla ilman, että se tulee näkyväksi. Kärsijöinä ovat lapset ja suomalaiset perheet. Siksi minä tein tämän lakialoitteen. Tällä aloitteella me voimme laittaa pisteen tälle hulluudelle.

Arvoisa rouva puhemies! Kiitos teille 18 kollegalle, jotka allekirjoittitte tämän lakialoitteen. Aloitteen sisältöä ovat vaatineet aikaisemmin myös muun muassa Oikeusasiamiehen kanslia ja sivistysvaliokunta viime vaalikaudella. Perusopetuslakia tulee muuttaa siltä osin, että se jatkossa estäisi oppimisen tuen päätösten laiminlyönnit. Nykyisessä laissa lasten oikeus oppia on täysin jälkikäteisen oikeusvalvonnan varassa. Myös Kansallinen koulutuksen arviointikeskus toteaa, että tuen saannin varmistamiseen tarvitaan kansallista ohjausta.

Tässä lakialoitteessa esitetään, että aluehallintovirastolle tulee oma-aloitteinen puuttumisoikeus tilanteisiin, joissa on syytä selvittää, toteutuvatko lapsen oikeudet turvalliseen koulunkäyntiin ja opetuksen tukeen. Tässä aloitteessa aluehallintovirastolle annetaan myös toimivalta käyttää sanktiokeinoja, mikäli oppivelvollisen oikeuksia opetukseen, ohjaukseen tai tukeen loukataan. Aluehallintoviraston oikeus esimerkiksi sakkoihin on tarpeen, jotta moitteet eivät päädy vain mappi ö:hön.

Arvoisa rouva puhemies! Koulutuksella on suuri vaikutus lapsen elämään. Jos koulupolku katkeaa tai siinä on haasteita, on lapsella suuri riski huono-osaisuuteen, terveysongelmiin sekä syrjäytymiseen. Aineenopettajista viidennes kertoo, että oppilaiden tuki toteutuu huonosti. Siksi oppilashuollon henkilökunta tulisi jopa tuplata pitkällä aikajänteellä, jotta voimme vastata siihen tarpeeseen, mikä koululuokissa tällä hetkellä on: noin 800 oppilasta yhtä koulukuraattoria kohden. Koulupsykologien osalta tilanne on vieläkin vaikeampi. Myöskään inkluusio eli erityislasten sijoittaminen lähikoululuokille ei toimi kaikille lapsille tällä hetkellä. Jokaisessa koulussa tulisi olla myös pienryhmäopetusta. Jokaisen tulisi saada itselleen parhaiten sopiva oppimisympäristö.

Haasteet voivat liittyä myös tilanteisiin, joissa kiusaaminen koulussa pitkittyy eikä sitä saada loppumaan. Tämä aihe ei ole irrallinen ajankohtaisesta keskustelusta jengiväkivaltaan tai koulukiusaamiseen liittyen.

Arvoisa rouva puhemies! Meillä on maailman paras koulujärjestelmä. Toivon kuitenkin, että se ei ole sitä vain paperilla vaan että se on sitä myös näiden meidän arvokkaiden lastemme arjessa koululuokissa. Tämä lakialoite ei vaadi rahaa, vaan se vaatii tahtoa korjata tilanne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

18.00 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! On erittäin tärkeää, että koulutuksesta ja kouluista ja lasten ja nuorten tilanteista ja mahdollisuuksista kouluissa puhutaan muulloinkin kuin vain eduskuntavaalien alla. Tuntuu, että tämä teema oli silloin esillä mutta on nyt sitten jäänyt vähän sivuun. Ja on erinomaista, että edustaja Kemppi on nyt laittanut liikkeelle tämän lakialoitteen oppivelvollisuuslain muuttamisesta, joka osaltaan parantaisi lasten ja nuorten turvallisuutta kouluissa ja heidän oikeuttaan oppimiseen ja kehitykseen.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Itse olen saanut seurata nykykoulun toimintaa myös omien lasteni kautta, kun useampi lapsi on alakoulussa ja yläkoulussa tällä hetkellä. Täytyy sanoa se, minkä edustaja Kempikin tuossa toi esille, että Suomen kouluissa tehdään erinomaista työtä. Opettajat ja henkilökunta tekevät työtä sydämellään ja tekevät paljon hyvää meidän lastemme ja nuortemme keskuudessa. Mutta kyllä on näin, että meillä on edelleenkin myöskin parannettavaa.

Tämä aloite liittyy siihen, että aluehallintovirastolle todella ehdotetaan säädettäväksi oma-aloitteinen puuttumisoikeus sellaisiin tilanteisiin, joissa se arvioi, että on syytä selvittää, onko oppivelvollisuusikäisille järjestetty opetus- tai koulutuspalvelut lainsäädännön mukaisesti, ja toiseksi, onko oppilaan oikeus turvalliseen opetussuunnitelman tai tutkinnon perusteiden mukaiseen opetukseen, ohjaukseen ja tukeen toteutunut. On erittäin keskeistä ja olennaista se, että valvonta on kunnossa ja että meillä on viranomaisilla riittävät ja tarvittavat välineet puuttua tilanteeseen silloin, kun tarvetta siihen ilmenee. Tämä lakialoite on tärkeä, ja toivon sille kaikkea hyvää ja menestystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kurvinen.

18.02 Antti Kurvinen kesk: Rouva puhemies! On todella ansiokasta, että edustaja Kemppi on laatinut erittäin perusteellisen ja huolellisen lakialoitteen elävässä elämässä, koulujen arjessa, havaitusta epäkohdasta. Toivon, kuten edeltävä puhujakin, että tämä aloite saa vakavan ja huolellisen käsittelyn sivistysvaliokunnassa, minne se tästä sitten varmaankin seuraavaksi lähtee.

On hyvin tärkeää, että me pidetään kiinni lähipalveluista, ja peruskoulut ovat ihan lähipalvelujen ydintä. Nyt kun on tapahtunut tämä valtavan iso muutos, jossa on synnytetty hyvinvointialueet, jotka vastaavat kokonaisvaltaisesti kaikista sosiaalipalveluista ja terveyspalveluista sekä pelastustoimesta, niin kuntien pääasiallisena tehtävänä ovat erilaiset sivistyspalvelut — liikunta-, kulttuuri-, nuorisopalvelut ja sitten koulutus: lukiot, peruskoulut — ja pidän todella tärkeänä sitä, että valitettavan pienen syntyvyyden, pienten ikäluokkien Suomessa me kyetään pitämään erittäin tiheä kouluverkko. Koulut ovat yksiä tärkeimpiä lähipalveluja.

Erilaisia nepsy-ongelmia, tällaisia neurologisia haasteita, ikään kuin kirjo tai spektri erilaisia keskittymis- ja vilkkaushäiriöitä, on entistä enemmän tai ne tunnistetaan paremmin. Voi olla myös niin, puhemies, että nämä oireilut tunnistetaan paremmin. Tiedän monia oman ikäisiäni ja vähän vanhempiakin, jotka ovat vaikka omien lasten tilanteitten kautta menneet itsekkin tutkimuksiin ja ovat todenneet, että niiden vastoinikäymisten, mitä heillä on ollut lapsena ja nuorena, taustalla on näitä hoitamattomia nepsy-asioita. On tosi tärkeää, että annetaan heti riittävää tukea lapsille ja nuorille, joilla on näitä neuropsykologisia haasteita, koska he ovat monesti todella lahjakkaita ja voivat olla hyvin semmoisia tulisielusiakin ihmisiä, joilla on paljon annettavaa opiskelu- ja työelämään, mutta jos he eivät saa oikeantyyppistä tukea ajoissa, pahimmassa tapauksessa ajaututaan jopa vankilakierteeseen. Meillä on paljon nepsy-taustaisia ihmisiä meidän ehdottomia vankeusrangaistuksia suorittavissa.

Siksi tämän tematiikan esiin nostaminen on edustaja Kempiltä erittäin arvokas asia, ja toivottavasti tämän lakialoitteen asiat nyt käydään sitten huolellisesti läpi. Eikä haittaisi, vaikka opetusministeri Henrikssonkin, joka ei nyt ole paikalla, tähän tutustuisi ja miettisi, mitä tälle voisi myös opetus- ja kulttuuriministeriössä tehdä.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

18.05 Merja Kyllönen vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitoksia edustajakollega Kempille tästä hyvästä aloitteesta. Minulla on semmoinen hämärä mielikuva, että taisin myöhästyä vähän tästä allekirjoituksesta — mutta ei ainakaan pahantahtoinen ajatus ollut siinä taustalla.

Paljon tulee palautetta koulumaailmasta — opettajilta, koulunkäyntiavustajilta, tukihenkilöstöltä — siitä, että tänä päivänä koulussa joudutaan ratkomaan sellaisia ongelmia, joihin ei opettajilla eikä myöskään sillä muulla tukihenkilöstöllä ole tarvittavaa koulutusta. Elikkä siellä on erittäin vakavia mielenterveyden ongelmia, erittäin vaikeita, juuri edustajakollega Kurvisen esille nostamia neuropsykologisia haasteita, mutta siellä on myöskin sellaisia ongelmia, jotka tavallaan tulevat kotoa lasten mukana sinne kouluun. Ehkä iso kysymys tänä päivänä myöskin kuuluu, millä tavalla me pystytään tukemaan niin perheitä kuin myöskin opettajia kasvatustyössä järkevällä tavalla niin, että se perheiden kasvatustyö ja tukityö ei kaadu kaikki sinne opettajan vastuulle.

Pahimpia tapauksia, mihin itse olen törmännyt, ovat tilanteet, joissa on jo valmiiksi erityisryhmä, jossa voi olla niin, että ei ole riittävästi avustajajoukkoa ja yksi erityisopettaja joutuu vastaamaan jopa 10—12 nuoresta tai lapsesta. On erittäin vaarallisiakin tilanteita, joissa sitten opettaja pidemmän päälle sairastuu ja joutuu pois työelämästä. Vaikka hänellä ei alun perin olisi itsellään ollut mielenterveyden ongelmia tai työuupumusta, se työtaakka itsessään johtaa siihen tilanteeseen, että opettaja ei vaan enää pysty eikä jaksaa. Näiden tilanteiden varalle meidän pitää kyllä pystyä tekemään kaikkemme, että me pystytään tukemaan myöskin valvonnallisin ja tehokkain toimin sitä työtä, mitä tuolla meidän tulevaisuuden toivojen eteen tehdään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi.

18.07 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Lämmin kiitos kollegoille rikkaasta keskustelusta ja erilaisista näkökulmista. Olen kiitollinen myös siitä, että hallitusohjelmassa on tavoitettu tämän lakialoitteen henkeä. Siellä todetaan, että perusopetuslakia tulisi muuttaa niin, että lapset saavat heille tarvittavan tuen. Toivon kovasti, että tämä lakialoite tulee otetuksi vakavasti tämän hallituksen toimesta.

Nopeat diagnoosit toden totta auttavat siihen, että lapsen kaverisuhteet eivät katkea eikä itsetunto romahda. Näillä asioilla on valtavan suuri merkitys sille, että meidän lapset ja nuoret kasvavat terveenä tähän yhteiskuntaan ja haluavat tehdä töitä ja pärjätä meidän kaikkien rinnalla. Ruotsin jengiytymisen ydin on ollut siinä, että lähipalveluita on karsittu. Aivan kuten edustaja Kurvinen täällä nosti esiin, lähikoululla ja lähiterveysasemalla on valtava merkitys siinä, että tukea tulee ja apua saa.

Suomesta myös puuttuu noin 4 000 erityisopettajaa. Opettajien määrää saataisiin lisätyä, mikäli tekisimme jonkinlaisen nopean intervention. Esimerkiksi aiemmin käytetty opettajien poikkeuskoulutus voisi olla tähän tilanteeseen hyvä työkalu. Myös oppilashuoltolain saatavuuden parantamiseksi esimerkiksi neuropsykologisia häiriöitä tuntevia opettajia tulee täydennyskouluttaa räätälöidyllä täsmäkoulutuksella. On hyvä, että muun muassa oppilashuollon toteuttamiseen on varattu resursseja, mutta toivon, että pystyisimme näkemään myös ajankohtaiset, muuttuneet tarpeet.

Pöytäkirja PTK 49/2023 vp

Peruskouluun tarvitaan enemmän arvoa maailman parhaimmille opettajillemme. Avoinmet oppimisympäristöt ja itseohjautuvuuden jatkuva lisääminen ovat ajaneet tilanteeseen, että sellaiset opiskelijat eivät kerta kaikkiaan pysy mukana, joilla on erityistarpeita, ja tukea ei saa.

Perustaitojen oppimiseen tulisi keskittyä. Suomalaisten lasten ja nuorten oppimistulokset perusasioissa, kuten lukemisessa, kirjoittamisessa ja laskemisessa, ovat heikentyneet, ja tällä hetkellä me kilpailemme Pisa-tuloksissa Chilen ja Turkin tasolla. Se ei ole suomalais-ta laadukasta koulutusta. Siihen tulee tehdä muutos. Esimerkiksi tuentarpeisia oppilaita tukemalla me voimme aloittaa tämän muutoksen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

6. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 27.10.2023 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.35.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen